

72.

WOLKROVINY

říjen / listopad

Obsah

Úvodní slovo šéfredaktora	4
SciLab Escape – projektový den na GJW	6
Rozhovor s paní učitelkou J. Novotnou	7
Zahraníční exkurze do Anglie a Paříže	10
Rozhovor s absolventem – M. Čunderle	15
Zájezd do Španělska.....	34
Co se děje ve školním klubu	37
Přírodovědná rubrika.....	37
Informatika: Kvantové počítače	38
Příběh.....	44
Radosti, svatby, strasti a kletby	44
Historická rubrika.....	50
Marie Antoinetta – skutečný život královny III	50
Luštění.....	82
Křížovka	82

Úvodní slovo šéfredaktora

Milí čtenáři,

zdravím vás letos poprvé trochu později než běžně, v pochmurném listopadovém počasí, přesto vás vítám opět po letní pauze na stránkách Wolkrovin. S tím souvisí i drobná změna ve vycházení našeho časopisu – od letošního školního roku vás budeme novými články zásobovat každé čtvrtletí. Věřím, že o snížení kvality se však v žádném případě nebude jednat, na celý rok pro vás máme připraveny skutečně těžké žurnalistické váhy. A spoustu z nich najdete samozřejmě už v tomto čísle – přečíst si můžete pár slov o projektovém dni, který se konal na naší škole v říjnu, nebo reportáže z hojných zářijových zájezdů do Anglie a Paříže a do Španělska a navrátit se tak alespoň na chvíli do léta. V rozhovorech jsme tentokrát vyzpovídali paní učitelku Janu Novotnou a scénáristu, spisovatele a zároveň i absolventa GJW Michala Čunderleho. Přírodovědná rubrika tentokrát nahlédne pod pokličku problematice kvantových počítačů. Příběhy je toto číslo samozřejmě opět nabité – historická rubrika nás přenese do víru francouzské revoluce a odvypráví poslední část naší série o Marii Antoinettě. A pokud si potrpíte spíše na fikci, nechybí ani Radosti, svatby, strasti a kletby v podání Julie Kolářové ze septimy B, kterou tímto zároveň vítám v naší redakci.

Posil máme od nového roku samozřejmě víc – ony novinářské kalibry pro vás budou připravovat i Marie Nguyen a Aneta Maráková z 1.A. Oběma jim přeji, ať je práce pro Wolkroviny baví stejně tak jako mě.

A jelikož mě to baví opravdu hodně a už se tetelím nadšením, až vám ukážeme, co jsme během podzimu sepsali, nechám vás už se začíst – stačí jen otočit list.

Příjemné čtení přeje

Karolína Příbylová,
šéfredaktorka

SciLab Escape – projektový den na GJW

Letos 16. října se na naší škole uskutečnil v podobě únikové hry nazvané *Science Labyrinth Escape (SciLab Escape)* projektový den pořádaný předmětovou komisí matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie.

Do hry se zapojilo 200 žáků vyššího gymnázia, kteří soutěžili ve čtyřčlenných nebo pětičlenných týmech o diplomy a sladkou odměnu.

Naším cílem bylo uniknout ze 7 z celkem 8 připravených místností, kde na nás čekaly nachystané úkoly.

Letos byla hra zaměřena přírodovědně, žáci se tedy

setkali s úkoly nejen z oblasti matematiky a fyziky, ale i z oblasti biologie, chemie a informatiky, s různými logickými úlohami a také s šiframi. Jelikož je tento rok pro naši

školu jubilejní, hra byla zpestřena otázkami o životě a studiu Jiřího Wolкера na našem gymnáziu.

Hezkým ozvláštňením a zároveň podmínkou pro úspěšné dokončení hry byla ražba pamětní mince s motivem Jiřího Wolкера.

Vedoucím projektu byl předseda předmětové komise matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie Ing. Radim Šubert, Ph.D., řídicí aplikaci pro hru vytvořil Robin Šubert ze septimy A. Všem, kteří se na realizaci projektu podíleli, patří velké díky.

Aneta Maráková, I.A
(zdroj fotografií: web a Facebook GJW)

Rozhovor s paní učitelkou J. Novotnou

Z jakého města pocházíte?

Narodila jsem se v Prostějově, ale dětství jsem prožila v nedaleké vesničce jménem Vrbátky.

Co vás přivedlo k učitelské profesi?

Upřímně jsem dlouho nevěděla přesně, jakou profesi si vybrat, ale chtěla jsem dělat cokoli s jazykem. Být herečkou, žurnalistkou, redaktorkou, spisovatelkou a

podobně. Nicméně, oba rodiče byli učitelé, tatínek učil cizí jazyky a dějepis, máma český jazyk a výtvarnou výchovu, takže jsem to tak nějak přijala za své. Učitelkou jsem ráda, baví mě interakce s mladými lidmi. Snažím se jim předávat lásku k jazyku.

Kde jste studovala?

Studovala jsem angličtinu a španělštinu na Filozofické fakultě Ostravské Univerzity v Ostravě.

Jak dlouho učíte?

Učím od roku 2010, před mateřskou dovolenou jsem působila na SOŠ Prostějov a poté jsem nastoupila na naše gymnázium, kde učím v současné době čtvrtým rokem.

Jaké učíte předměty?

Mým oborem je anglický a španělský jazyk, ale vzhledem k velké oblíbenosti španělštiny u našich studentů učím momentálně pouze tu.

Proč jste se rozhodla zrovna pro tyto předměty? Kdy jste se o ně začala zajímat?

Jazyky mi vždycky šly, přepokládám, že jsem měla vlohy po rodičích. Navíc tatínek už od dětství do nás dcer tlačil anglická slovíčka v podobě pexes a písniček, takže jsem měla dobrý základ. Studovala jsem na GJW, kde jsem si vybrala k angličtině jako druhý jazyk španělštinu a pod vedením zdejších pedagogů jsem z nich i zdárně odmaturovala a pokračovala jejich studiem na vysoké

škole. Při studiu mě vždycky nejvíce bavila literatura a kultura dané země. Velké plus pro jazykový i osobní rozvoj byl pro mě roční pobyt ve Španělsku v rámci Erasmu, který tímto všem doporučuji.

Co vás na učitelství baví?

Baví mě studenti, komunikace, i to, že se sama pořád něco nového učím.

Je něco, co vás na učitelské profesi nebaví?

Nebaví mě opravovat písemky.

Jaké máte vzpomínky na základní školu?

Jen pozitivní. Druhý stupeň ZŠ jsem vlastně strávila zde na osmiletém gymnáziu. Měli jsme velmi dobrý třídní kolektiv a můžu říct, že mnozí moji spolužáci jsou dosud moji nejlepší přátelé.

Kdybyste nebyla učitelkou, jakou jinou práci byste chtěla dělat?

Chtěla bych psát knížky. Hlavně pro děti. Mám v zásobě pár příběhů, které jsem vymýšlela pro své syny jako pohádky před spaním. Můžu jen doufat, že někdy najdu čas je dostat na papír. Snad dřív, než je úplně zapomenu.

Jaké máte koníčky?

Hraju divadlo, čtu a miluju cestování a poznávání nových míst a lidí.

To nebo to:

- **Léto, nebo zima?** – Léto, protože v zimě je zima.
- **Slané, nebo sladké?** – Slané a hned potom sladké.
- **Chleba, nebo rohlík?** – Na chleba se těžko dělá, ale vede.
- **Ovoce, nebo zelenina?** – Miluju zeleninu.
- **Pivo, nebo víno?** – Čokoláda.
- **Kniha, nebo film?** – Kniha. Teď momentálně čtu knihu Kafka na pobřeží od Haruky Murakamiho.
- **Vesnice, nebo město?** – Chvilku tam, chvilku tam.
- **Relax, nebo práce?** – To snad není ani potřeba psát.

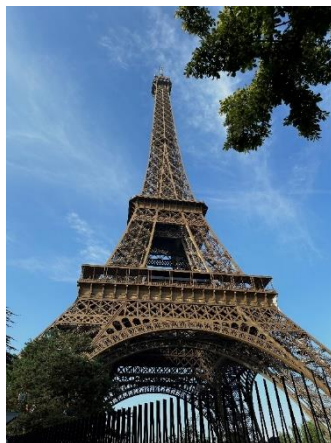
Marie Nguyen, I.A

Zahraniční exkurze do Anglie a Paříže

Po dlouhém šestiletém čekání se náš slibovaný třídní výlet nové O7.B do Anglie stal skutečností. A nejenom do Anglie. Spojili jsme to i s jednodenní Paříží.

Konečně jsme v sobotu, posledním víkendu letních prázdnin, vyrazili. Po dvouměsíčním odloučení se spolužáky, naši paní třídní učitelkou Hádrovou a paní učitelkou Pechovou, jsme v poledne nasedli do autobusu a vyjeli jsme vstříc dobrodružství.

Věděli jsme, že cesta bude dlouhá a úmorná, ale nenechali jsme se zastrašit. S pozitivní náladou jsme v hloubi duše doufali, že bolení zad a kostrče nebude téma, a že to přehluší náš smích, když si budeme vyprávět příběhy o tom, co jsme přes léto zažili.

Po 18hodinové cestě jsme dojeli do Paříže. Byli jsme unavení z nekvalitního a prakticky žádného spánku, ale krásu města, jsme si užívali i přes tento drobný nedostatek.

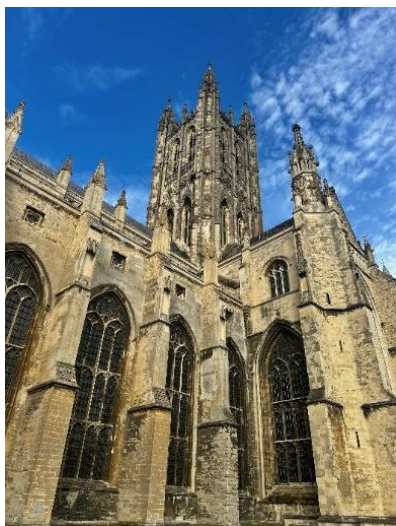
Jako první jsme se kolem 7. hodiny ranní vydali na náměstí Charlese de Gaulla, k Vítěznému oblouku, který se může pyšnit titulem druhý největší triumfální oblouk na světě. Jelikož jsme památník navštívili tak brzy, padaly na něj nádherné paprsky vycházejícího Slunce.

Poté jsme si prošli bulvár Champs-Élysées, jednu z nejznámějších ulic na světě.

Dále jsme už pokračovali procházkou ulicemi Paříže k Eiffelově věži. Výtahem jsme se vyvezli až na samotný vrcholek, ze kterého jsme měli možnost se kochat úžasnými výhledy na hlavní město Francie.

Na závěr jsme se podívali do muzea umění Louvre, které vystavuje přes 35 tisíc exponátů od pravěku až po 19. století.

Po velice vyčerpávajícím dni jsme se metrem vypravili k autobusu a jeli jsme do známého přístavního města Calais, do hotelu F1. Byla to pro nás výhodná poloha, protože právě z tohoto přístavu jsme ráno vyplouvali.

V pondělí dopoledne jsme trajektem, přes Lamanšský průliv, dopluli do Doveru. Tam jsme navštívili stejnojmenný hrad, který byl založen Jindřichem II. ve 12. století. I přesto, že po čas

naší návštěvy Doveru bylo ponuré počasí, měli jsme dobrou náladu a radost z toho, že jsme dorazili do Anglie.

Náš den pokračoval, a my jsme se přesunuli do Canterbury. Do krásného centra a také do gotické Canterburské katedrály, která je jednou z nejstarších dochovaných křesťanských staveb Anglie. Známa je tím, že v ní v roce 1170 byl zavražděn arcibiskup Thomas Becket a je na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

I tento den byl velice dlouhý a my jsme se na jeho konci poprvé vydali do našich hostitelských rodin.

Čtvrtý den jsme poznávali krásy Londýna. Jako první jsme se podívali do Greenwiche, kde se nachází observatoř a prochází jím nultý poledník, podle kterého se nastavují hodiny po celém světě. Pak jsme se vyhlídkovou lodí po Temži, kolem Tower Bridge a hradu Tower, dopravili do Westminsteru. Tam jsme mohli vidět Westminsterské opatství a palác, Big Ben, St. James Park, Buckinghamský palác, nebo třeba China Town. Také jsme se projeli na ruském kole London Eye, ze kterého jsme

z prosklené gondoly měli doslova Londýn jako na dlani.

Další den jsme jeli prozkoumávat města Windsor a Oxford.

Ve městě Windsor, ve kterém se mi mimochodem líbilo snad nejvíc, se nachází sídlo britské královské rodiny – hrad Windsor, a také chlapecká předuniverzitní škola Eton, jedna z nejelitnějších škol v Británii. Studovalo na ní doposud 20 britských premiérů a princové William a Harry.

Odpoledne jsme strávili procházkou v centru historického centra Oxfordu a prohlídkou Christ Church

College. V té nás samozřejmě všechny zaujala Great Hall, která sloužila jako předloha pro velký sál v Bradavicích.

Poslední den jsme se ráno rozloučili s hostitelskými rodinami. Kufry jsme naložili do autobusu, zamávali jsme Londýnu, a naši poslední zastávkou exkurze byl Brighton. Hned co jsme dorazili do města jsme pochopili, že se mu „deštivý“ nepředzívá jen tak. Byl obrovský liják, a kvůli tomu jsme si přímořskou promenádu, pobřeží a celou atmosféru Brightonu neužili tak, jak jsme si představovali. Naštěstí nás ale čekal program pod střechou, a to Sea Life Centre s mořskými koníky, žraloky a jinými zajímavými podmořskými živočichy. A jako poslední nás čekal exotický královský palác Pavilion, který byl postaven v indo-saracénském stylu a má krásný extravagantní interiér.

Dále už jsme se jen šli na chvíli zabavit do Brighton Palace Pier, zábavního parku s nejrůznějšími herními automaty, a tím jsme se před náročnou cestou domů alespoň trošku odreagovali.

Tento výlet nám přinesl spoustu nových zážitků. Každý den jsme poznávali nová místa, historii a kulturu. Také jsme prohloubili naše společná přátelství. Ať už společným sdílením radosti, nebo únavy.

Z tohoto výletu jsme si odvezli nejen krásné fotografie a suvenýry, ale především vzpomínky na GJW.

*Viktorie Skalická, O7.B
(vlastní fotografie)*

Rozhovor s absolventem – M. Čunderle

Michal Čunderle se divadlu věnoval už před maturitou na GJW v roce 1990. Dnes je z něj úspěšný teatrolog, scénárista a spisovatel, který má na kontě už několik knih, převážně pro děti. Nejen o divadlu, pohádkách a dlouhodobé spolupráci s Českou televizí si s ním povídala naše šéfredaktorka Karolína Příbylová.

Kdy se u Vás začal objevovat zájem o divadlo? Dá se říct, že na Vaše kariérní směřování mělo vliv i Gymnázium Jiřího Wolкера?

Gymnázium určitě mělo vliv na rozhodování, kam zamířit, akorát je potřeba si doříct, že do prváku jsem nastoupil za socialismu a ne všechno, co se učilo, člověka ovlivňovalo pozitivně. K divadlu jsem přišel ale spíš mimo gympl, protože jsem se potkal s Janem Roubalem, který tenkrát učil na LŠU (dnes ZUŠ) dramatařák. Jednoho dne jsme se se sedmi osmi spolužáky z naší třídy na GJW za

ním vypravili na doporučení Jany Zikmundové, pozdější ředitelky prostějovského divadla, protože jsme dosti naivně chtěli vyhrát Wolkerův Prostějov. Jan se sice značně podivil, ale vzal nás do učení a na žádný „Wolkrák“ jsme se pochopitelně nikdy nepřihlásili. Dělal s námi různá cvičení, etudy, přednes, secvičili jsme pár inscenací, Miloše Macourka, Václava Svobodu Plumlovského, Pavla Dostála, zkrátka zasvětil nás do oboru. Chodili jsme k němu tak dva roky a to mě potom nejvíc ovlivnilo, když jsem se hlásil na divadelní obor.

Jak vůbec vzpomínáte na svá studentská léta na GJW?

Já vzpomínám rád, protože toto období patří k jedněm z nejlepších, která v životě potkáte. Je dobré být takhle mladý, mezi patnácti a osmnácti. Všechno je poprvé, ale člověk už trochu nabírá zkušenosti a trochu se osamostatňuje. A jak říkám, my jsme to sice měli negativně ovlivněné tím socialismem, ale přesto i v té době si člověk najde nějakou oázu, dovede některé věci nevnímat anebo naopak je začne vnímat ostře, a tím pádem se aktivuje. My se se třídou z gymplu dodneška dosti scházíme, tak myslím, že to byl hezký kolektiv, naše třídní byla paní učitelka Marie Pincová, hodně na nás působil Aleš Pospíšil nebo dějepisárka paní Rédrová a další. Beru to jako dobu, kdy jsem se nejvíc dozvídal, taky jsem se nejvíc nasmál a taky jsem byl nejvíc kritický vůči všemu, co se kolem mě vyskytovalo. Byla to doba plná impulzů.

Vzpomínáte si na svůj první autorský počín? Začínal jste hned u divadelní činnosti, nebo jí předcházela ještě

například próza? Například my máme školní časopis, fungovalo něco takového v době vašich studií na GJW?

Tenkrát toho moc nebylo, co si já tedy pamatuji, ale právě na gymplu jsem měl spolužáka Oldřicha Randulu a spolu jsme vyváděli nějaké divadelní kusy a pokusy. Nevím, jestli by se to vůbec dalo nazvat divadlem, to byly samé takové recese. Myslím, že v prváku jsme nacvičili nějaké Cimrmany, ty jsme zkrátka normálně okopírovali (směje se). Na tom tvůrčího nebylo lautr nic. Pak jsme zkusili ještě něco ze Semaforu, Zlatý kolovrat z Kytice, a teprve potom jsme se vrhli do nějakého vlastního psaní, hrávali jsme skeče na lyžáku nebo na braňáku a tak. Na gymnáziu jsme končili posledním zvoněním, které jsme s Oldřichem přetvořili do takového divadelního představení třeba na patnáct, dvacet minut, kam jsme obsadili všechny spolužáky z naší třídy. Hráli jsme to po gymplu třeba ještě desetkrát. Myslím, že tam jsme se už projevovali jako nějakí budoucí „psáči“ nebo někdo, kdo je lákaný autorským světem. U mě to naplno vypuklo až na vysoké škole, na tom gymplu jsem nebyl úplně na špici, nebo že bych předbíhal dobu.

To se až dá říct, že od té doby už tedy úroveň posledního zvonění klesla, že by někdo napsal celé divadelní představení, dnes je to maximálně nějaká písnička. Ocet už je tedy našťestí zakázaný.

Tehdy, to bylo v roce 1990, to se děly obrovské věci. To se otevřela stavidla, lidi byli úplně zfamfrnění a ti mladí obzvlášť. Byli jsme v takové euforické atmosféře, náladě,

pro nás nic nebyl problém. Takže když jsme si řekli, že něco sepíšeme a nacvičíme, tak jsme to za tři týdny měli.

Co Divadlo v kapse založené v roce 1991? Jednalo se o Váš nápad, třeba s vašimi zmiňovanými spolužáky, nebo kdo za tím stál?

Většina z nás zůstala v silném kontaktu, kamarádili jsme se dál i po gymplu, i když každý z nás šel na jinou školu, protože jsme – aspoň někteří – měli potřebu v tom, co se na gymplu načalo, pokračovat. A tak jsme založili toto divadlo, kam jsme už tedy přizvali i jiné lidi, nejenom z naší třídy, jako byly Andrea Janečková nebo Marcela Hubáčková, ale taky s námi byli Hana Šprynarová, Eva Hanyková, Lery Čech, moje sestra Silvie nebo naše pěnice Jitka Vránová. Dělalí jsme samé autorské kusy, Valerie na horách, Slávečkova cesta do Dánska, Milovala svého bratra, v přednáškovém sále Národního domu jsme uspořádali a s kapelou odezpívali pár plesů à la šedesátá léta. Tím jsme si jednak prodloužili, nebo spíš pěkně užili mládí a jednak jsme se tomu snažili věnovat už víc doopravdy – nechci říct profesionálně. Ale v zásadě to začalo a skončilo s vysokou školou, potom, když jsme začali budovat kariéry a rodiny, tak už na to nebylo tolik času a byli jsme odváti trochu jinam.

Vydrželi kolegové z Divadla v kapse u herectví, nebo se pak ubrali jiným směrem?

Ne, nezůstal u toho nikdo, v oboru zůstala jediná Hana Šprynarová, která je dneska dramaturgyní

prostějovského divadla, a já. Hodně z kolegů pokračovali jako učitelé, protože vesměs studovali pedáky. To s tím souvisí, když se někdo věnuje amatérskému divadlu, tak si kultivuje komunikativnost, kreativitu, to se při učení nebo v jiných sociálních profesích dost dobře uplatní.

Po maturitě v Prostějově jste studoval v Brně.

Ano, na filozofické fakultě, divadelní vědu a češtinu.

Co se týče divadelní vědy – pro všechny, kdo by o takový obor měli zájem, co vše takové studium obnáší? Jak se absolventi můžou uplatnit?

Lidé v humanitních oborech se obecně vzato tady v našem prostředí uplatňují obtížně, a i když se uplatní, tak výdělků jsou dosti podprůměrné. Tak vlastně ani nevím, jestli bych to vůbec měl někomu doporučovat (směje se). Takže čistě z pragmatického hlediska tu jsou mnohem lukrativnější obory a je docela dobré si to uvědomit, když si člověk programuje nějakou další cestu. Taky se to ale dá studovat jako vedlejší obor, a to je možná šikovnější věc, že máte, dejme tomu, nějaký obor, u kterého je předpoklad, že vás snáz uživí. A jako takový hobby či bohubilý obor pro občerstvení myslí si může dát třeba tu divadelní nebo filmovou vědu. Pokud to člověk opravdu chce studovat, tak by se měl zajímat o společenské a speciálně kulturní dění, literaturou počínaje přes hudbu či výtvarné umění až třeba po to divadlo nebo film, a je celkem jedno, čemu věnujete největší pozornost, to se potom dá časem překцентovat

nebo zaostřit. Je docela prima mít obecný přehled a zároveň se na něco trochu specializovat.

Jak jste se z Masarykovy univerzity v Brně dostal k působení na DAMU?

V Brně jsem končil diplomovou prací o spisovateli, divadelníku a pedagogovi Ivanu Vyskočilovi, který loni zemřel. Tehdejší můj profesor z Brna, Bořivoj Srba, toto téma celkem určil a vyslal mě na konzultaci z Brna do Prahy a s profesorem Vyskočilem jsme si nějak padli do oka. V Brně jsem dělal doktorát, do Prahy jsem jezdil na stáž, pak jsem tam i regulérně studoval. Ale to dojíždění a dvojí studium, to už se potom nedalo moc vydržet. V Brně jsem tedy doktorát dokončil dálkově a v Praze jsem zůstal ve dvojroli: zároveň jako student a zároveň jako Vyskočilův asistent. Z diplomky jsem se pak rozepsal k disertaci a pak z toho byla knížka. To jsem vůbec neplánoval, ale když to vidím zpětně, tak to mělo dosti přímočarou linku.

Čemu přesně se na DAMU věnuje Katedra autorské tvorby a pedagogiky, kterou jste určitou dobu vedl?

Věnuje se autorskému herectví, to znamená, že se kombinuje schopnost hrát a schopnost třeba něco napsat, když to řekneme zjednodušeně. Zároveň autorským herectvím se nemyslí jenom působení v umělecké sféře, ale myslí se tím i tvůrčí, kreativní, originální působení ve veřejné sféře. Hodně našich absolventů se ani neživí divadlem, ale pracují třeba v rozhlase, v novinách, nebo učí,

rozsah činností mají širší. Naši studenti sice studují autorské herectví, ale přitom se úplně nepočítá s tím, že by se uplatnili na poli divadla, ale spíše by tím studiem mělo dojít k jakémusi svému sebepoznání, přeladění, zbystření, k osvícení by se dalo říct s nadsázkou, aby třeba i lépe působili v tom svém dosavadním oboru. Často mají více kombinací, jsou to studenti z pedáku, filozofie, medicíny. U těch svých oborů většinou zůstávají a toto mají na doplnění, aby se jim v tom jejich lépe pracovalo. My se tam učíme hrát, performovat, mluvit, zpívat, hýbat se, navazovat kontakt, hledat svoje téma, svůj styl, a to jsou věci, které mají uplatnění samozřejmě nejen na divadle.

Nyní bych se od divadla přesunula k próze, protože vy máte docela široký záběr své činnosti. Která byla vaše první kniha a jak jste dospěl od divadla k tomu, že jste začal psát pohádkové knížky pro děti?

Já jsem se rozepsal nejdříve v Prostějově, velice tedy svátečně, okrajově, docela nesměle, ale přeci jenom. Na výzvu Hany Špryňarové jsem pro její dramatařák Hugo při ZUŠ v Prostějově napsal pohádku Už nikdy nebudu spát v rákosí, o dvou starých babkách a jedné rusalce, moc pěknou hudbu k tomu složil Mojmír Příkryl. A ten její soubor s touhle pohádkou vyhrál všechny možné soutěže v republice, scénář tehdy otiskli v časopise Amatérská scéna. Po letech si o tuto pohádku řeklo pražské divadlo Minor a uvedli ji pod názvem Jak Mařenka a Boženka koukaly. Po domluvě s Minorem a s Albatrosem jsme z toho udělali knížku pro děti. To už bylo v době, kdy jsem

měl vydanou svoji prvotinu Jak byla vosa Marcelka ráda, že je. To mně bylo kolem třiceti a pořád jsem ještě nevěděl, co budu dělat, i když jsem to vlastně už dělal. Totiž učil jsem češtinu pro cizince, asistoval jsem na DAMU, všechno za málo peněz, a do toho jsem si psal trochu absurdní anebo spíš střelené – ať to nezní tak seriózně – pohádkové příběhy. Ke psaní mně přece jenom dopomohla i divadelní fakulta, kam jsem chodil k Vyskočilovi na seminář autorského čtení, takže to psaní získalo nějakou pravidelnost, nějakou disciplínu. Až těch příběhů bylo už docela dost, tak mi najednou docvaklo, že by z toho mohla být knížka. Když jsem ji nabízel pár nakladatelstvím, trochu se jí báli, protože byla taková řekněme hodně uvolněná, dnešním slovníkem by se řeklo nekorektní. Tak jsme na to konto s kamarády založili svoje nakladatelství Brkola. A když máte svoje nakladatelství, tak jste vlastně puzená psát, abyste tam měla co vydávat, protože kromě cizích prací chcete vydat i něco svého. Já vlastně nevím, jak se to přesně stalo, ale fakt je, že jsem od Vosy psal jak prózy, tak i scénáře hlavně pro děti. Scénáře často přepisují do próz a nějak se to začalo střídat, takže je to pro mě taková hlavní autorská linka, pokud se bavíme o textech, které nemají odborný charakter.

Kolik těch knížek zatím máte na kontě?

Jéžiš, já nevím, třeba šest nebo sedm, něco takového... (směje se). Ony totiž některé vyšly víckrát a já trošku ztrácím přehled. Tedy nejenom pohádek, ale i pár

teatrologických studií. To se dá nějak dohledat, já to jenom nemám takhle spočítané.

Vy už jste vlastně i trochu předběhl s nakladatelstvím Brkola. Vy jste ho spoluzakládal v roce 2005, jak jsem dohledala na webu DAMU.

Ano, ano, to bude pravda.

V nakladatelství jste redaktorem. Mohl byste našim čtenářům stručně popsat, co takový redaktor dělá? Většinou si lidé pod tímto výrazem představí někoho, kdo publikuje do novin, nebo pracuje v televizi.

Redaktor má za úkol pomáhat vzniku textů jiných autorů. Je to taková služba, nesmírně namáhavá práce, jednak pročitat ty texty, poznámkovat je, opravovat je, navrhovat úpravy, vycítit tu mentalitu, vycítit jejich slabiny... A zároveň je někdy s některými autory těžká řeč, protože jsou tací, kteří si na ten svůj text nechtějí nechat jen tak sáhnout. A to zkrátka není úplně dobře. Text totiž zpravidla vzniká delší dobu, měl by nějak zrát, měl by projít několika fázemi a s nadsázkou platí, že škrtání není nikdy dost, takže je potřeba škrtat, zjednodušovat, zesrozumitelňovat. Redaktor je takový porodník nového a lepšího textu. Je to práce velice nevděčná (směje se). Já už to poslední dobu nedělám sám, mám tam kolegu, Petra J. Novotného, který je na to výborný, já tady z té pozice trošku ustupuji, i ve prospěch toho, že se víc věnuji svému psaní.

Brkola se nejspíš nedá srovnávat s giganty jako například Albatros, ale jak obecně fungují nakladatelství?

Říkáte to dobře, v České republice jsou řekněme takové dvě nakladatelské odnože. Jedna jsou ta velká, zavedená nakladatelství, která prostě mají jméno a jsou schopná nejenom se uživit, ale i generovat zisk a je to byznysový program, což není nic zlého, zvláště když se to pojí s kvalitou, jako třeba u nakladatelství Host. A potom je tady – a to má v Čechách ohromnou tradici – veliká řada malých, nezávislých nakladatelství. Ta vydávají nekomerční tituly a mají už samozřejmě větší problém s tím ustát různé krize, které se tu teď přes nás převalily. Na druhou stranu jejich knihy jako produkt jsou často mimořádně zajímavé a přesahují takovou tu konvenční představu, jak vypadá knížka. Jsou to neběžné verze knih, ať už co do výtvarného pojetí, tak co do tematiky. My patříme do skupiny menších nakladatelů, byli jsme na to v podstatě hlavně dva – grafik a redaktor, Jan Zich a já. Za těch devatenáct let jsme vydali přes padesát knížek. To není úplně málo, ale zároveň se nepohybujeme v té sféře, že by to byl podnik, který by nám poskytoval nějakou solidní obživu. Pořád jsme na pokraji přežití a zvlášť ty poslední roky jsou méně veselé. Ale to si člověk musí vybrat, jestli mu to za to stojí, nemá cenu nad tím skučet.

Co byste doporučil někomu, kdo by chtěl vydat vlastní knihu?

Začíná to tím, že člověk musí mít v ruce nějaký text. A to je skoro stokrát důležitější než to, jestli z toho bude knížka. Jestli má člověk téma, jestli má potřebu něco psát, něco ze sebe dostat, vyjádřit se – a zvláště, když jste mladí – ideální je tomu nebránit a psát a psát a psát. On se člověk vypíše a pokud to za to stojí, tak určitě najde někoho, kdo mu pomůže s tím, aby z toho ve finále byla i knížka. Ale na začátku ani nemusíte myslet hned na knížku – nejdůležitější je mít nebo najít téma, nějak se s ním ztotožnit, ohledávat ho, orientovat se v něm. A pokud už jste na pokraji toho, že by to třeba někoho zajímalo, že by z toho něco mohlo být, stačí se asi obrátit ideálně na víc nakladatelství, protože málokteré nakladatelství jde snadno do rizika. Nejdřív je totiž potřeba najít nějakého toho redaktora nebo redaktorku, kdo se na to podívá, kdo tomu začne pomáhat. Zkraje to vlastně nemusí být profesionální redaktor, to může být třeba kamarád, kamarádka, učitel, někdo, kdo vám prostě poskytne zpětnou vazbu, hodí na to oko a začne to s vámi sdílet, udělá k tomu poznámky, komentáře. To by člověka k vydání případně mělo posunout dál, aby nezůstával uzavřený do toho svého. Pak už je potřeba najít buď tedy nakladatelství, anebo si můžete vydat – to je dnes docela snadné – knížku sami, na internetu jsou na to dokonce platformy.

Tohle se asi bude lišit nakladatelství od nakladatelství, ale existuje nějaký limit rozsahu díla? Nedokážu si představit, jak by bylo možné vydat samostatně například desetistránkovou povídku.

Jak je teď doba taková různorodá, plná možností, tak význam tištěné knihy trochu ustupuje do pozadí. Ne, že by se knížka ztrácela, ale těch možností je zkrátka víc. Silná platforma na publikování je internet, nemusíte mít všechno na papíře, v papírové podobě. Ale samozřejmě můžete. Zvláště formátově menší věci si člověk může pro začátek vydat sám, aniž by bušil na vrata nakladatelství. Stačí obyčejná tiskárna, sešíváčka, nějaká spřízněná duše na vizuál a můžete si udělat takovou unikátní sadu, třeba sto kusů, uspořádat autorské čtení a hotovo. Pak jde o to vzbudit zájem, přijmout zpětnou vazbu a vstupovat ve známost. To by v tom byl čert, aby to něco nevyvolalo.

Když už se bavíme o prvních knížkách, kdesi jsem vyčetla, že první autorova kniha by neměla být tolik dlouhá, aby na sebe spíš upozornil a aby čtenáře nezatížil něčím příliš náročným. Co si o tom myslíte?

Dá se na to nahlížet tak, že můžete získat jednoduchou sadu rad a návodů, jak se tak zhruba dělá knížka, jak by si člověk měl počínat jako začínající spisovatel a tak dál. To je jedna věc, jsou prostě určité standardy, obvyklé postupy. Na druhou stranu, když máte téma, tak to téma si řekne, může říct o svůj formát, o formu vyjádření, včetně rozsahu. Nějaké téma nebo příběh zkrátka potřebuje být vyjádřené jako krátká básnička či písnička,

něco potřebuje být jako román, něco jako scénář k seriálu. Tady bych se nenechal omezovat. Jestli máte potřebu a s tím tématem už jste tak spojení, že to podle vás má mít dvě stě stran, tak to tak udělejte. Myslím, že soudný člověk, který píše, to docela pozná. Na začátku třeba hůř, protože ještě není zkušený, ale přesto se dá přijít na to, zda už je to přehnané, nebo že tu něco schází. Obecné rady a určitá měřítká či návody jsou někdy prima, ale zároveň se na to musíte v určité chvíli vykašlat a udělat to podle sebe, protože to by pak vznikaly věci jen podle nějakých mustrů, a to je nesmysl.

Takže zkrátka pokud ten příběh není zbytečně natahovaný a autor ho umí odvyprávět poutavě, není problém s tím, aby měl třeba pět set stránek.

Ano, přesně tak. A taky je to podle různých povah. Já třeba inklinuji spíše ke kratším útvarům, nebo středně dlouhým. Ale jsou tací, kteří neumí psát miniatury, kteří potřebují nějaké makro plochy. A leccos je také věc cviku nebo učení. Asi to není tak, že je ve vás něco vrozeného. Když někdo například nepíše krátké věci, tak to neznamená, že je neumí napsat, možná si to jenom ještě nezkusil, nebo mu to prozatím není blízké. Jedno s druhým se nevyklučuje. A když něco děláte, tak zpravidla zpřesňujete to, co vám jde. V tom se prohlubujete, jste v tom snad lepší. Na druhou stranu je dobré se učit a dozvídat, takže je asi namístě doplnit to, co vám jde, do kontrastu o něco, co vám zatím není vlastní, čistě pro to, abyste si rozšiřovala svou paletu, svůj repertoár toho, jak

věci můžete pojímat. Abyste nezůstávala jenom v tom, co už znáte. Ale nemusíte to samo sebou dělat povinně, je to čistě studijní věc, tedy věc zájmu. Když projdete krátkým textem, třeba se vrátíte k tomu dlouhému a zjistíte, že se vám píše lépe, protože už máte za sebou i zkušenost kratší plochy.

Proč jste si vybral zrovna pohádky? Je to tím, že vám sedí spíš kratší forma, anebo se vám třeba líbí, že vždycky dopadnou dobře?

Já píšu dejme tomu takové hravé, radostné až praštěné pohádky. Nejsou ani romantické, ani poetické, myslím, že jsou takové trochu klukovské. Asi je píšu proto, že mě to tak ovlivnilo v dětství. Za minulého režimu tady nebylo sice všechno svobodné a moc kvalitní, ale dětská literatura, film, divadlo na vysoké úrovni byly, taky proto, že se v těchto oborech často ukrývali autoři, kteří „více oficiálně“ nemohli. Já jsem v dětství chodil nejdřív s tatínkem každou sobotu a neděli do kina Jas, do Oka, na Malou scénu (dneska Vodárna), třeba i dvakrát denně, na dětské filmy, do divadla jsem nadšeně chodil od školky, z knihovny v zámku jsem si nosil baťohy knížek, Jules Verne, Karel May, Arthur Ransome, foglarovky jsem sháněl, kde se dalo, a jak pako jsem koukal na televizi, všechny filmy od Věry Plívové-Šimkové třeba, české parodie... Na gymplu jsem se přeorientoval na Dostojevského nebo Kafku, o seriózní četbě na fildě ani nemluví, ale ten dětský duch nějak ve mně zůstal a samovolně jsem na to začal navazovat. Nemyslím, že to byl

nějaký jasný plán, prostě se tak přihodilo. Mám to taky jako doplněk k odborné práci, u pohádek se můžete trochu uklidnit, uvolnit a pustit si fantazii na špacír. Asi mi to vyhovuje v tom, že si můžu psát docela svobodně, pootáčet si logiku světa a pohrávat si s jazykem.

Vy osobně u pohádek nezůstáváte jenom na stránkách knih, ale jste autorem i několika televizních i rozhlasových. Jak jste se dostal ke spolupráci s ČT a ČRo?

Pracuji spíše s Českou televizí, s Českým rozhlasem se to povedlo krátce jenom asi dvakrát. Pro ČT tvořím hrané věci a animované, teď pro ně připravuji třetí večerníček, Ferdu Mravence a Brouka Pytlíka, volně podle Sekory, a asi tak pátou pohádku. Ty projekty jsou vždycky na dlouhou dobu, trvá to minimálně dva roky, ale většinou mnohem déle, než něco vznikne, od chvíle, kdy vás osloví, do chvíle, kdy je to vysílané, což je někdy lehce frustrující, ale zkrátka to tak je. Přišel jsem k tomu docela náhodou, ale zároveň asi opravdu platí, jak se říká, že štěstí přeje připraveným. Profesor Milan Lukeš mě do ČT doporučil na základě toho, že jsem psal pravidelně do časopisu Svět a divadlo takové delší analýzy divadelních představení, jemu se to nějak zamlouvalo, a nějak z toho jasnozřivě odvodil, že by mi mohly jít i scénáře, a tak mě tam doporučil své dceři, Báře Johnsonové, která je dnes hlavní kreativní producentka zabývající se v ČT pohádkami. Od té doby píšu hlavně pro její producentský tým. Ale popravdě, kdybych nezačal už v Prostějově, někdy těsně po tom

gymplu, tak bych asi nevěděl, jak na to. Moje zkušenosti byly sice takové amatérské, ale to nevadilo. Asi jsem přinesl nějaká témata či styl, který vzbuzoval zájem, a v profesionálním světě jsem si musel hlavně zvyknout na nějaká pravidla či postupy, které se vyžadují.

Co spolupráce s Karlem Janákem, režisérem štědrovečerních pohádek? Byla štědrovečerní pohádka O vánoční hvězdě vaší první spoluprací?

Karel natáčel můj první scénář, když jsem napsal pohádku Škola ve mlejně. To se mu myslím líbilo a dost se na tom vyřádil. Je to docela úlet a vzbuzuje to kontroverze. Později jsem napsal O vánoční hvězdě, tenkrát se to jmenovalo Pohádka s hvězdičkou, ale zakázka zněla, ať má pohádka šedesát minut. Vyhrál jsem s ní interní soutěž České televize a vypadalo to, že se pohádka natočí. Jenže došlo ke změně ředitele a ten nový neroztočené projekty zastavil. Hlavně se také změnil formát – ta původní šedesátiminutová zakázka se přeformulovala na devadesátiminutovou. Po letech jsem byl vyzván, ať to na těch devadesát minut zkusím přepsat, to už to v ČT leželo tak osm roků. Mně se to však nepovedlo – to je vlastně otázka, na kterou jste se ptala před chvílí, věc tématu a formy jeho vyjádření, můj námět se skvěle hodil na hodinu, ale nehodil se pro delší plochu. A tak se pohádky chopil Karel. Dodal tam další dějovou linku, třeba princeznu, ta v původní verzi vůbec nebyla, ta se odehrávala jen na vesnici a v nebi. Předělal a rozšířil tu základní dějovou konstrukci, já jsem to zase dostal zpátky a dělal jsem v této

fázi hlavně dialogy. A tímto způsobem jsme to dotáhli ke tvaru, který naplnil těch devadesát minut, pohádka získala zelenou a on ji pak natočil. Takhle nějak to vznikalo. Od prvního nápadu po premiéru v tomto případě uběhlo minimálně deset let.

Jak moc velké slovo jste měl jako spoluautor scénáře na finální podobě filmu? Nejen třeba na dialozích, ale například ohledně vizuálů – to bude spíš záležitost režiséra.

Ano. Obvykle je to tak, že jsem autor nebo spoluautor námětu a scénáře, v tuto fázi čile komunikuji s dramaturgem, režisérem i producentkou a pak moje role víceméně končí. Realizace spočívá na produkci a režii, do čehož v podstatě nijak nevstupuji. S ne úplně velkou nadsázkou můžu říct, že se pak přijdu podívat na projekci. Svoje tipy na obsazení samozřejmě řeknu, někdy text píšu s představou určitého herce, můj hlas nějakou sílu má, ale nikoli tu zásadní. A taky narychlo text přepisuji, když se objeví nějaký zádrhel či nečekaný nápad ještě během natáčení.

Nebývá tedy zrovna obvyklé, že by scénáristé byly přítomni i na place?

Já jsem se byl párkrát podívat, ale ne moc často. Myslím, že je to tak i lepší, já jsem spíš ten člověk soustředěného výkonu u počítače, kde v klidu píšu, na place už je to taková dynamičtější situace a to už pro mě moc není.

Kromě Vánoční hvězdy jste napsal – myslím, že jste byl i jediným autorem, to mě případně opravte – pohádky Dvě Mařenky. Režíroval ji znovu Karel Janák?

Ne, to byl Ivo Macharáček. To je ten, co natočil Tajemství staré bambitky.

Jak moc pro vás byl jiný tvůrčím proces, když jste psal pohádku pro neslyšící děti a zahrnoval do psaní znakový jazyk? Vznikla původně jako standardní pohádka a až někdo jiný třeba přišel s tímto nápadem?

Ne, to byla přímočará zakázka České televize. Oni už nějaké pohádky pro neslyšící natočili a tentokrát chtěli, aby se toho chopil jiný tvůrčí tým, tak dali dohromady Iva Macharáčka a mě. Neznali jsme se a bylo na to strašně málo času, protože si vzpomněli pozdě – to tam snad ani nemůžete napsat (směje se). Kvůli tomu nebyl čas vymýšlet autorský nápad, a tak jsme se poměrně rychle domluvili na tomto klasickém pohádkovém tématu o výměně dvou dívek, jedné chudé a jedné bohaté. Příběh jsem napsal tak, jak se píšou jakékoliv jiné příběhy, v tomto ohledu jsem se nenechal nijak zvlášť limitovat nebo ovlivňovat (v ohledu, že se jednalo o pohádku pro neslyšící, pozn. redakce), to se začalo více dít až při realizaci. I když vlastně už při psaní scénáře jsem dostával nějaké připomínky typu – jen pro příklad – zakokrhá kohout a postava v posteli se nemůže probudit, jelikož na akustické podněty nemohou neslyšící reagovat. Takže když chcete postavu vzbudit, někdo musí

přijít, dotknout se jí. Tyto detaily, které jsou pro neslyšící běžné, jsem si musel pořád připomínat a být ohledně nich více pozorný. Nebo když probíhá dialog, nemůže se přihodit, že by ten, kdo mluví a znakuje, nebyl v obraze vidět. S tím třeba souvisí, že by repliky neměly být moc dlouhé. Na druhou stranu herectví neslyšících je bohatší co do expresivity, protože když znakujete, hýbe se vám prakticky celé tělo, máte zvýšenou gestiku i mimiku. Jak ta popávka přišla pozdě, museli jsme se všechno tohle učit za pochodu, něco nám třeba i uteklo. Zrovna dnes mám odevzdat námět na druhou pohádku, Čarodějnickou, pro neslyšící na letošní Vánoce, a s tou už jsme v těchto věcech snad zorientovanější.

Ovládáte znakový jazyk, nebo jste s ním měl výpomoc?

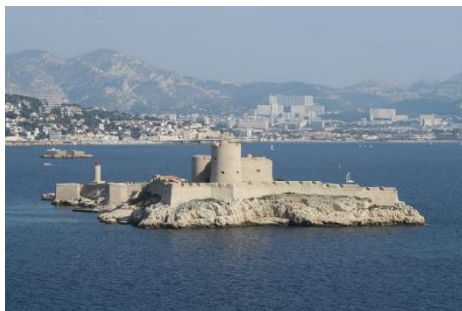
Já znakovat neumím. Ten můj text jedna paní tlumočnice přetlumočila na kameru do znakové řeči, z čehož se učili neslyšící herci. Dostali i ten text, ale jak jsem se dozvěděl, neradi s ním pracují, takže pro ně je lepší toto vyjádření. Pak došlo, a to vždycky tak je, k určitým škrtům i přímo na place, a já jsem pak scénář dostal přetlumočený zpátky ze znakového jazyka do textu, tehdy jsem viděl ty rozdíly. Pro účely dabingu a titulků jsem text znovu přepisoval, aby měl nějakou přirozenost a poetiku. Bylo s tím hodně práce (směje se), zvláště když přepisujete nepovedené pasáže. Ale bylo to taky užitečné, protože mi došlo, že je potřeba s řečí šetřit.

Karolína Příbylová, O7.A

(zdroje obrázků: archiv Michala Čunderleho, Česká televize, ČSFD)

Zájezd do Španělska

Hned na začátku roku se naše škola opět vydala do světa – tentokrát do Španělska. Zájezdy byly kvůli vysokému počtu zájemců hned dva po asi padesáti studentech s tříčlenným pedagogickým dozorem.

Vyjeli jsme ve čtvrtek 19. září a nejprve jsme před sebou měli dlouhou a náročnou cestu do Francie, kde jsme strávili první noc. Měli jsme tedy jeden den v Marseille, kdy jsme si mohli projít město a nasát francouzskou kulturu v přístavu, v kostelech, a ve francouzském McDonaldu.

Později jsme se na lodi dopravili na ostrov If s nádhernou přírodou a ruinami pevnosti, která vytvářela bombastickou atmosféru. Na ostrově jsme strávili několik

hodin a potom se vrátili do Marseille, odkud jsme se dopravili do města Nimes, kde jsme přesпали.

A teď už jsme konečně vyrazili do Španělska, přesněji tedy do Katalánska, kde jsme se nejprve zastavili v muzeu Salvadora Dalího ve městě Figueres, jehož architektura též mnohé z nás ochromila.

V muzeu jsme měli možnost pohlédnout na matoucí obrazy a další nekonvenční umělecká díla. Ten samý den jsme navštívili také malebné městečko Cadaqués, kde jsme si dopřáli odpočinek v podobě šplhání do strmých uliček, a nakonec jsme se vydali do města Calella, kde jsme se ubytovali v kempu kousek od moře.

Čtvrtého dne jsme poprvé vyjeli do Barcelony a odtud jsme si odvezli mnoho zážitků: byli jsme na pevnosti Montjuic, kde zrovna probíhal festival, podívali jsme se i na olympijský stadion, španělskou vesnici, či místní McDonald. Také jsme si prošli Park Güell zkrášlený fantastickou architekturou Antonia Gaudího.

Pátý den nás čekalo středověké město Girona, kde jsme si prošli například krásnou židovskou čtvrť El Call, či spletité hradby a nádherné románské kostely. Odpoledne jsme se vrátili zpět do Calelle, odkud už někteří z nás nevytáhli patu, a ti dobrodružnější se vypravili do města.

Šestý den byl obzvláště divoký, protože jsme se skrze křivolaké serpentiny vydali až do vysokých hor do Montserrat, kde jsme měli volno na prozkoumání místa po vlastní ose a kde jsme zahlédli například úchvatnou baziliku či černou Madonnu, místní div. A odpoledne následoval výjezd na Tibidiabo, kde jsme měli Barcelonu jako na dlani a kde stál další nádherný kostel.

Sedmý den jsme dopoledne strávili v botanické zahradě Blanes, která byla gigantická a nesmírně rozmanitá, a odpoledne jsme lodí dopravili do Tossa de

Mar, kde jsme se kochali pohádkovým zálivem a historickým městečkem s bohatou atmosférou.

Zájezd jsme zakončili celodenním výletem do

Barcelony a dominantou tohoto pobytu byla návštěva katedrály Sagrada Familia, kterou lze popsat jen velkými slovy jako monumentální, velkolepá, dechberoucí, apod. Další významná místa, do kterých jsme zavítali, byla třída Passeig de Gracia či tržnice La Rambla. (Vedle tržnice stála restaurace Dunkin Donuts, jejíž koblihy by

těm slabším z nás mohly ublížit na zdraví, a jistě tu bylo mnoho dalších McDonaldů, které mezi studenty zabodovaly.)

A nakonec jsme nasedli do autobusu a vydali se na nekonečnou cestu domů. Dorazili jsme kolem půli jedenácté hodiny večer a jistě jsme byli všichni rádi, že si budeme moci odpočinout v pohodlí našich postelí.

Julie Kolářová, O7.B

Co se děje ve školním klubu

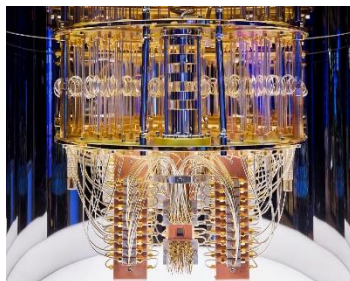
Velké věci! Klub má od nedávna celou řadu nového vybavení, od herních zařízení a techniky až po deskové hry. Můžete si tak přijít zahrát očekávanou e-sport ligu ve FIFA a NHL a to rovno u na obrovské obrazovce nové televize. Ta bude v adventním čase přispívat i k vytvoření atmosféry s filmy, cukrovím a vánočními písničkami. A pokud vás Vánoce úplně nenadchnou, můžete sledovat právě probíhající 6. ročník šachového turnaje, nebo krimi-hororové únikové hry. K té stačí vzít kamarády do týmu ve složení 2–6 lidí a přijít se večer v pátek 29. 11. pobavit.

Pro podrobnější aktuální informace sledujte [školní klub na Facebooku](#).

Karolína Příbylová, O7.A

Přírodovědná rubrika

V tomto školním roce začneme v přírodovědné rubrice jedním velmi zajímavým tématem z oblasti informatiky. Jsou jím kvantové počítače. Pokud vůbec nevíte, o co jde, nelekejte se. Přestože se kvantový svět našemu způsobu vnímání jeví jako nesmyslný (anebo snad smysluplný i nesmyslný zároveň?), v tomto článku bych rád základně pokryl otázky jako co jsou to kvantové počítače, jak se liší od normálních počítačů a v čem spočívá jejich význam.

Informatika: Kvantové počítače

Abychom se vůbec mohli pustit do tématu kvantových počítačů, musíme si nejprve ujasnit princip fungování těch klasických a také si uspořádat pár pojmů z kvantové fyziky.

Klasické počítače

Když se řekne počítač, není žádným překvapením, že si většina lidí představí hromadu jedniček a nul. Kde se ale tato hromada vzala? Čipy uvnitř počítače obsahují moduly, které obsahují tzv. logické brány, které jsou složeny z jednotlivých polovodičových součástí zvaných tranzistory. Pro jednoduchost si můžeme tranzistor představit jako spínač, který buď pustí elektrický signál dál, nebo ne.

Z těchto tranzistorů můžeme poskládat logické brány, tedy logické funkce, které přijímají i vracejí logické hodnoty. Logické hodnoty jsou binární systém (v programování označován jako boolean), ve kterém existují pouze dvě hodnoty, pravda a nepravda, číselně reprezentované právě jako 0 a 1. Mezi elementární logické brány patří funkce AND, OR a NOT. Pomocí těchto hradel lze sestavit libovolný logický obvod. A jejich podstata je naprosto triviální. Funkce AND (konjunkce; „a zároveň“) bere na vstupu dvě logické hodnoty a vrací pravdu pouze, jsou-li obě pravdivé. Oproti tomu funkce OR (disjunkce; „nebo“) vrací pravdu, když je pravdivá alespoň jedna z nich. A nakonec NOT (negace; „protiklad“) bere pouze jednu logickou hodnotu a jednoduše ji obrátí – pro jedničku

tedy vrátí nulu a pro nulu jedničku. Pomocí těchto logických bran lze sestavit složitější logické funkce (XOR, NOR, XNOR, NAND...) a hlavně provést binární sčítání – jednoduše řetězec nul a jedniček brát jako číslo ve dvojkové soustavě a přičíst jej k jinému takovému číslu. Vzniklé řetězce nul a jedniček pak reprezentují smysluplné informace. A od tohoto se již přímo odvíjí veškeré další operace, které umí klasický počítač.

Kvantová superpozice

Jenom ve stručnosti představím základní koncept tzv. superpozice. Jedná se o kvantový stav, kdy o objektu nemůžeme s jistotou tvrdit, jaká hodnota dané vlastnosti pro něj platí. Tuto informaci můžeme vyjádřit pouze určitou pravděpodobností. Učebnicovým příkladem toho je spin elektronu. Kvantová fyzika je přesně také ten obor, kde se věci chovají jinak, když jsou pozorovány a když nejsou. Spin elektronu můžeme vyjádřit pravděpodobností, víc o něm neřekneme, ale jakmile se „podíváme“, prostě nějaký je.

Bit a qubit – jedničky, nuly... a všechno mezi tím

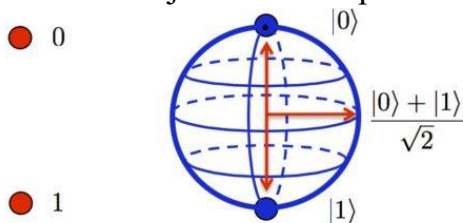
Počítače tedy pracují s tzv. bity. Bit je nejmenší jednotka informace v běžných počítačích, která nabývá pouze logických hodnot (0, 1). Fyzicky je reprezentována tím, zda danou částí obvodu protéká proud, či nikoliv.

Od doby vzniku prvních počítačů dochází k exponenciálnímu nárůstu výkonnosti a zmenšování velikosti základních komponent počítačového hardwaru. Před desítkami let znamenal 1 MB informací něco úplně

jiného než dnes. Zatímco tehdy mohlo být na uložení takového množství informací zapotřebí několik počítačů, které svou velikostí zaplňovaly i celou místnost, dnes klidně i 150 000násobek tohoto množství uložíme do kapesního zařízení.

Se zmenšováním tranzistorů až na úroveň velikosti pouze několika atomů (~14 nm) však vystávají problémy, na které v makroskopickém světě jen tak nenarazíme. Do hry vstupuje zmiňovaná kvantová fyzika. Při takové velikosti tranzistorů už může docházet k jevu zvanému kvantové tunelování, kdy elektron „přeskočí“ na druhou stranu „bariéry“. Ale ne tak úplně. Dostane se do stavu kvantové superpozice, kterou už klasickým bitem nevyjádříme.

Kvantové počítače jsou v podstatě způsob, jak z tohoto „problému“ vytvořit výhodu. Informace o superpozici elektronů jsou reprezentovány pomocí tzv. qubitů (kvantových bitů). Z označení „bit“ stále plyne, že budeme mít pořád k dispozici pouze dvě hodnoty. Zásadním rozdílem ale je, že jeden qubit může mít i obě tyto hodnoty zároveň, a to v jakémkoliv poměru pravděpodobností a nelze říct, jakou hodnotu skutečně má. Ale ve chvíli, kdy se na jeho hodnotu dotážeme, musí nám opět

Classical Bit

Qubit

vrátit buď 0 nebo 1. Takto je zde reprezentován rozdíl mezi pozorovaným a nepozorovaným qubitem. N bitů nám dává možnost vyjádřit 2^N různých informací, avšak v jeden okamžik pouze jednu z nich. N qubitů může vyjadřovat 2^N různých informací zároveň.

Další důležitou vlastností qubitů je jejich vzájemné provázání. Qubity dokáží reagovat na změnu ostatních instantně, tedy bez zpoždění kvůli rychlosti světla, bez ohledu na jejich vzájemnou vzdálenost. Ilustračním příkladem může být pár ponožek jako dvou vzájemně propojených qubitů. O ponožkách nevíme, která je levá a která pravá. Ale v momentě, kdy si jednu z nich nasadíme třeba na pravou nohu, ta druhá se automaticky, nehledě na to, kde ve vesmíru se nachází, stává levou. Tato vlastnost sice neznamená porušení Einsteinovy relativity, že informace se mohou pohybovat maximálně rychlostí světla, ale představuje zásadní zefektivnění algoritmů, protože změřením jednoho qubitu lze přímo vydedukovat hodnotu jiného propojeného, bez nutnosti jej také měřit.

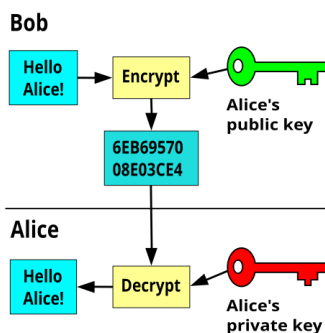
Pro manipulaci s qubity jsou využívány kvantové brány, které ze vstupní superpozice vytvoří jinou s otočenými pravděpodobnostmi. Co to znamená je, že lze danou bitovou operaci pomocí qubitů provést pro všechny kombinace zároveň. Zvýšení efektivity algoritmů díky qubitům je exponenciální. Příkladem může být prohledávání seznamu dat. Pro n záznamů je asymptotická složitost této operace $O(n)$, je tedy zjednodušeně potřeba provést až n kroků. Pro ekvivalentní kvantový algoritmus

už se ale bavíme o časové komplexitě pouze $O(\sqrt{n})$, což je markantní zlepšení. Tedy abychom něco našli v hromadě 100 věcí, nemusíme jich kontrolovat až 100, ale pouze druhou odmocninu, tedy 10. Fakticky může být jedna operace s qubity časově náročnější, ale díky exponenciálnímu snižování potřebného počtu těchto operací pro konkrétní algoritmy je výsledkem razantní zrychlení.

Kvantové počítače a kryptografie

Tyto vlastnosti kvantových počítačů nelze využít ve všech algoritmech, proto s největší pravděpodobností nebudou klasické počítače těmi kvantovými nikdy plně nahrazeny. Ve skutečnosti ani řádově nevíme, jakému rozšíření se kvantovým počítačům v budoucnu dostane. Co ale víme, je jejich potenciál naprosto zesměšnit současnou kryptografii.

Dnešní běžně užívané kryptografické (šifrovací) algoritmy jsou založeny na tzv. asymetrické kryptografii – násobení obrovských prvočísel a následnému sestavení tzv. veřejného a privátního klíče. Pomocí veřejného lze dané informace zašifrovat a pomocí privátního pak dešifrovat. Teoreticky je možné se znalostí veřejného klíče zjistit podobu jeho privátní verze, avšak se současnými možnostmi by to vyžadovalo roky výpočetního výkonu.

Problémem je, že tento limit se zdá být pro kvantové počítače mnohem jednodušeji překonatelný, díky jejich nesmírné efektivitě. Pokud pokusy o prolomení pomocí konvenčních počítačů trvají roky, za pomocí těch kvantových by takový algoritmus mohl být hotový za pouhých pár okamžiků. Ve chvíli, kdy výzkum v této oblasti dospěje do fáze, kdy bude schopen takový algoritmus implementovat a používat, bude muset celý internet od základů překopat svůj způsob šifrování. Narušení asymetrické kryptografie je příkladem použití kvantových počítačů a jedním z hlavních infromatických problémů relativně blízké budoucnosti.

Vedle toho lze kvantové počítače využívat i ke kvantovým simulacím. Proč plýtvat výpočetním výkonem na složité umělé simulace kvantové fyziky, když tyto jevy můžeme simulovat pomocí samotných qubitů? Zdokonalení v této oblasti by mohlo přinést obrovské pole nových objevů nejen ve fyzice ale i například v lékařství.

Stejně jako každá nová technologie, i kvantové počítače mají svá využití a zneužití a okolní svět se musí novým technologiím přirozeně přizpůsobovat. První komerční kvantové počítače obsahují až 127 qubitů. Uvidíme, jak směšné nám toto číslo bude připadat v budoucnu, stejně tak, jako si dnes nedovedeme představit klasický počítač s pamětí 64 kB.

Robin Šubert, O7.A

(zdroje: Veritasium, MFF UK; obrázky: licence Creative Commons)

Příběh

Radosti, svatby, strasti a kletby

Emil se vrátil do Brna o letních prázdninách po nešťastné události v Londýně, která ho natolik vyvedla z míry, že už mu ten život v cizině najednou nepřípadal vzrušující a nový, ale spíše nebezpečný a náročný.

Měl výčitky svědomí z babičky a z Mirka, se kterým se ani nestihl – a vlastně ani neobtěžoval – pořádně rozloučit.

Ten ale vypadal, že ho nic netrápí, když se konečně setkali. A trochu provinile mu vyprávěl o jedné dívce, se kterou se zrovna seznámil a se kterou prý ihned padli do noty, kterou mu prý musí ihned představit. Když se tomu tak po necelém týdnu stalo, Emil se trochu podivil, protože Greta byla Němka, a tak jí řekl jen slušné „guten tag“ a tím to končilo. Jen se na ni zdvořile usmíval a občas přikývl, když se mu něco pokoušela říct. Kein Deutsch, es tut mir leid.

Když se ho potom Mirek ptal, co si o ní myslí, tak mu Emil odpověděl, že ho to překvapilo. Ani ne to, že si našel milou, ale spíš skutečnost, že se mu ti dva k sobě vůbec nehodili. Vřelý intelektuál Mirek a prakticky založená Greta, dívka s nohama při zemi. Samozřejmě, že tě nesoudím, vůbec. A taky se zeptal, co se mu na Gretě tak líbilo, a Mirek mu odpověděl, že to, že si spolu skvěle rozumí.

Emil namítl, že ona přece neumí česky, a Mirek řekl, že to bude nejspíš tím.

Mirek se mu taky omlouval za to, co se stalo na horách, a Emil mu odpověděl, že se na horách přece vůbec nic nestalo a že nemá ponětí, o čem mluví. Bylo to jako by Emil nikdy do Anglie neodjel.

Babičku už nikdy nenavštívil. Po tom, co se mu za poslední tři roky jeho života stalo, se raději vesnici vyhýbal širokým obloukem. Měl pocit, že je načase nechat některé věci na západním břehu Litavy.

Přemýšlel, jak se měl strýc. Smířil se s tím, že jizvy na kotníku se mu nikdy úplně nezahojí, a tak vždy, když na ně pohlédl, mu naskočila husí kůže a on se ocitl v temném pokoji a nemohl usnout.

Ale to už bylo pryč a budoucnost se leskla a třpytila jako nůž, co visel nad hlavami lidu.

V březnu, v den svatby Mirka a Grety, nasněžilo dobrých pět centimetrů sněhu. Brali se v malém kostele ve vesnici, kde se Mirek narodil, a přišla jen její matka a dvě sestry a celá jeho úzká rodina: rodiče (kteří byli ze svatby snad ještě více nadšeni, než jejich syn), dva bratři a tři sestry, a Emil, samozřejmě. Paní Hrabalová měla nemístné poznámky, že neví, proč by neměl jít ženichovi za svědka jeho vlastní bratr, ale Mirek předstíral, že ji neslyší.

Nakonec se rodiče Hrabalovi přede všemi pohádali, Mirek se opil a jeho malý synovec se osypal z Gretiny levandulové kytice.

„Měli jste si vybrat jiný kytky,“ vyčítala mu matka. On už si zvykl.

Emil se tehdy seznámil se svojí novou sousedkou, slečnou Metelkovou. Byla o několik let starší a podle některých, objektivně zmýlených lidí, byla divná a nenormální. Možná kvůli tomu pro ni měl Emil tolik respektu: soucítil s ní. Chápal její situaci. A když si teď jeho kamarád zvykal na zbrusu nový život manžela (a jak se brzy Emil dozvěděl, budoucího otce od rodiny), připadalo mu, že by měl pokračovat v navazování kontaktů.

Nejprve se zdálo, že nemá zájem o komunikaci, ale asi si na Emila musela jenom zvyknout.

Mirek se pak ptal Emila na tu stejnou otázku: proč, za Boha živého, zrovna Metelková? A Emil mu na to pobaveně řekl, že není vybíravý. Že je prý oportunista. A nakonec, že toho mají tolik společného, že tu není žádný prostor pro chybu.

Za pár měsíců stál Emil před střelnicí s rukama pohřbenýma v kapsách bundy a obličejem napůl schovaným v šále. Bylo září, ale zima byla krutá a nelítostná, mráz se člověku vpíjel až do morku kosti. Slečna Metelková, nebo vlastně Nad'a, si právě od muže ve stánku převzala vzduchovku a během chvilky už ji měla nonšalantně opřenou o rameno.

Prásk! Jedna z papírových květin, červenobílá, se neceremoniálně zlomila a spadla. Emil nad tím uznale pokýval hlavou.

Prásk! Druhá, křiklavě žlutá květina zavravorala a špejle se taky zlomila.

Prásk! Třetí a poslední zelené kvítko neuniklo krutému osudu svých druhů a muž ho s obdivem zvedl a podal ho Nadě. „Tak co, zkusíte to taky, mládenče?“ zeptal se s děravým úsměvem Emila.

„Já asi ani ne. Víte, já jsem napůl slepej.“ A pak dodal, aby to slyšela jen Nadě: „A taky bych z toho měl ostudu. Kde ses to naučila?“

„Táta střílel.“

To dávalo smysl. Nadě se už kdysi zmínila, že byla nejstarší s šesti sourozenci, a asi i otcova oblíbenkyně.

„A pak jsem byla v odboji. To bylo před asi sedmi roky, a to bych se naučit musela, i kdybych to neuměla.“

„To je úžasné, když člověk něco pořádně umí,“ řekl Emil.

A tak mu Nadě nabídla, že až napadne hodně sněhu, může s ní jet lyžovat do nedaleké vesnice, protože to ona taky pořádně umí, a to on neuměl, a ona že ho to klidně naučí. Není to těžké, naučila se to během chvíličky. Brzy ale zjistila, že v tomto budou s Emilem odlišní, protože on byl na lyžování úplně levý.

Obdivoval přesnost jejich zataček a úhybů, které ona měla vydržené a obroušené tréninkem naostro, jeden pád a mohlo být po všem. Vyprávěla mu, že se to naučila od mistrů ve svém oboru, když cestovala po Evropě. Vybrala si pro to takovou nešťastnou dobu a pobyt ve Finsku se jí z několika týdnů prodloužil na několik let, a tak teď uměla

spoustu věcí, které jí byly k ničemu, protože jí ve Finsku k ničemu nebyly.

Taky tam prý dostala dvě nebo tři žádosti o ruku, ale všechny je odmítla, protože se chtěla vrátit do rodného města, ale na ten svůj návrat si musela několik let počkat.

O moc víc o její minulosti už z ní toho dne Emil nevytáhl. Zato si ale vážně promluvili o budoucnosti a Nad'a se musela udiveně zasmát, když o ni tento teprve dvacetiletý mladík projevil vážný zájem. Emil byl člověk racionální, a tak ji toto náhlé vyznání vyvedlo z míry, a vzápětí si uvědomila, že nemá co ztratit. Sama se vdávat moc nechtěla, ale Emil ji ujistil, že on se ženit taky nechce a ať to bere spíše jako politickou alianci, a bylo vyjednáno.

Svatbu měli naplánovanou na konec února dalšího roku a překvapili tím snad úplně všechny.

Přišel únor a na svatbu div došlo. Nad'a si trvala na černých šatech a spíše, než nevěstu připomínala vdovu na funuse.

Nebrali se v kostele, jako Hrabalovi, nýbrž na obecním úřadě, a ani nepozvali celé své rodiny. Emil proto, že žádnou neměl, tedy kromě babičky, která už však v tu dobu nebyla naživu, a strýce, kterého už nechtěl v životě vidět; a Nad'a proto, že je tam nepotřebovala. Přišli tedy jen svědci, jimiž byli Mírek a Nad'ina sestra, a ani hostina nebyla.

Ve vzduchu visela ponurá atmosféra. Den strávili u Drozdových v bytě, kde Emil každému nalil něco dobrého k pití, a debatovalo se o stavu národa.

„Tato země je snad prokletá,“ řekla Naďa.

„No, přátelé,“ zakončil tuto debatu Emil, „nezbývá nám nic než doufat. Přichází špatný čas. Cítím to v kostech.“

Emil Drozd zemřel o nějaké tři roky později na otravu alkoholem nebo předávkování prášky na spaní, přesně se příčina určit nedokázala. Nikdy tedy nedostudoval vysokou školu a nestal se doktorem, jak to plánoval, a nikdy se nepřišlo na to, že podváděl svoji ženu.

Naďa Drozdová emigrovala do Finska, kde strávila zbytek života.

Mirek Hrabal se i přes svou dřívější nenávist k politikům začal politicky angažovat, ale o několik let později byl vězněn za knihy, které anonymně psal. Ani jedno z jeho dvou dětí nemohlo studovat na univerzitě.

Greta Hrabalová zažádala o rozvod, když bylo jejich mladšímu synovi patnáct let, a Mirek jí v tom neodporoval. Přestěhovala se na krátkou dobu za svojí sestrou a jejím manželem do Mnichova, kde se nakonec znova usadila. Její děti jí to nikdy neodpustily a s oběma rodiči přerušily jakýkoliv kontakt.

Julie Kolářová, O7.B

Historická rubrika

Marie Antoinetta – skutečný život královny III

Snad nejslavnější francouzskou královnou historie jsme opustili v době, kdy už absolutní monarchii na krk dýchala revoluce a ve vzduchu visely převratné politické změny. Francií prostupovala čím dál větší nedůvěra vůči zastaralé absolutní monarchii, neschopné řešit svízelnou ekonomickou situaci, a ozývalo se stále více revolučních hlasů volajících po důkladných reformách. „Každý ve Francii, od měšťanů po královské lokaje, hltal osvěcenské pamflety a viděl se jako demokrat a revolucionář,“ připomínali jsme v minulém článku. Ve finální části série o Marii Antoinettě nahlédneme pod roušku událostí tak dobře známých z učebnic dějepisu a popíšeme si, čím vším si nejmladší dcera Marie Terezie musela projít, než definitivně vystoupala po schodech na popraviště a zablesklo se na ni ostří gilotiny.

Na pokraji revoluce

Osobní život rodičů teď už tři dětí, Ludvíka XVI. a Marie Antoinetty, nebyl o nic jednodušší než nastalá politická situace. V druhé polovině roku 1785 se královna, která 2. listopadu oslavila 30. narozeniny, ještě stále vzpamatovala z náhrdelníkové aféry. Podvodný majstrštyk, jenž se povedl dobrodružce a samozvané hraběnce Jeanne de la Motte, otrásl královskou autoritou a mimo jiné kvůli němu královnou vypískali z opery, zatímco dřív jí tleskali a provolávali slávu. Své kulatiny královna brala velmi vážně – Rose Bertinové, návrhářce jejích šatů, oznámila, že její šaty mají od této chvíle vypadat důstojněji. Do vlasů už si také nevtělala své milované květiny – jejími nejoblíbenější, hyacinty, růže a krokusy zdobily nejen zahrady Malého Trianonu, ale i královniny budoáry. Na přelomu let 1785

a 1786 se opět mohla radovat z dalšího těhotenství, přestože na jaře 1785 přivedla na svět druhého syna Ludvíka Karla, fyzicky přeci jen zdatnějšího než jeho staršího bratra Ludvíka Josefa, který často trpěl horečkami a svým královským rodičům tak způsoboval četná trápení. Královnino těhotenství ale neprobíhalo vůbec dobře, až do února 1786 královna dokonce byla na pochybách, že by vůbec dítě čekala. V červenci se však – pravděpodobně předčasně – narodila neduživá holčička, která byla pokřtěna Sofie Helene Beatrice. Miminko vůbec neprosplávalo, a nakonec se nedožilo ani roku, pohřbili ji už v červnu 1787. Královna byla zdrcená a nepřestávala prolévat slzy.

Podobné pocity prožíval král Ludvík, jednak kvůli nemocem svých dětí, jednak kvůli zmiňované zhoršující se politické situaci. Místo ministra zahraničí se uvolnilo po smrti Vergennese, který krále, ne vždy pozitivně, ovlivňoval už od počátku jeho vlády a způsoboval i jeho nedůvěru vůči Marii Antoinettě, tedy co se politiky týkalo. Když se však přes ni na post francouzského ministra zahraničí snažila rakouská vláda prosadit jimi preferovaného kandidáta, Antoinetta se jim postavila a dala tak najevo, že už vlivu svého císařského bratra Josefa a rakouského velvyslance Mercyho už nepodléhá tolik jejich kontrole. Generální kontrolor financí a královnin neoblíbenec Calonne zároveň předložil návrh na zlepšení ekonomiky – neschválen. Calonne přišel o svoje místo. Ludvík skoro denně chodil do komnat své ženy v slzách a propadal depresím. Tomu nepřidávaly neustálé politické tahanice, ale ani špatný zdravotní stav dauphina¹ Ludvíka Josefa. Marie Antoinetta se v dopise svému císařskému bratru Josefovi

¹ dauphin – titul, který ve Francii za starého režimu (ancien régime) používali následníci trůnu

zmiňuje: „Můj starší syn mi působí velkou úzkost...Tělo má pokroucené, jedno rameno je výš než druhé, páteř mu na zádech lehce vybočuje a vyčnívá.“ Dopis je datován 22. února 1788 a objevují se v něm značné škrtnice, což naznačuje královnino rozrušení. Od dob, kdy se nad jejím pravopisem ještě ve Vídni rozčilovala Marie Terezie a učitel abbé Vermond, se její úprava dopisů značně zlepšila. S faktem, že chlapeček, jehož narození před 7 lety slavila celá Francie, dlouho nepřezijí, se už vesměs všichni smířili, tedy kromě jeho vlastních rodičů. Malému následníkovi trůnu byla naplánována rekonvalescence na zámku Meudon nedaleko Versailles, kde se místní ovzduší považovalo za zázračné, jelikož se tam v dětství uzdravil Ludvík XVI. Tentokrát se však bohužel minulo účinkem. Dne 4. června 1789 se 7letý Ludvík odebral na věčnost. Určitou dobu předtím si usmyslel, že chce spát na kulečnickovém stole a také už nemohl chodit, vozili ho na kolečkovém křesle. Oba královští rodiče byli pochopitelně zcela zdcení. Marie Antoinetta nechala z versailleského Martova salonu odnést nešťastný portrét Élisabeth Vigée Le Brun, zobrazující ji a její děti, neboť ji až příliš připomínal nedávná úmrtí. Ludvíka XVI. naopak zástupci třetího stavu i přes čerstvou tragickou událost tlačili do jednání ohledně nadcházející schůze generálních stavů

Výřez z onoho nešťastného obrazu Élisabeth Vigée Le Brun – Marii Antoinettu objímá nejstarší dcera Marie Tereza, na klíně drží druhorozeného syna Ludvíka Karla. Dauphin Ludvík Josef (v 7 letech zemřel) ukazuje na kolébku, kam měla patřit nejmladší holčička Sofie. Kvůli její smrti ji však malířka z obrazu smazala.

(poprvé se sešly po 175 letech o měsíc dřív, na začátku května). Ludvík si tehdy rozhořčeně postěžoval: „Copak ve třetím stavu nejsou žádní otcové?“

Malý dauphin byl pohřben v bazilice Saint-Denis, tradičním pohřebišti francouzských králů. Deset dní po jeho smrti, 14. června 1789, se jeho rodiče odebrali strávit týden smutku, zatímco se situace s třetím stavem v Paříži nezadržitelně hnala ke změnám. Král a královna tiše truchlili a přesně o měsíc později se už definitivně začala psát historie.

Zachraňte královnu!

14. červenec 1789 je datum dobře známé z dějepisu – tehdy padla Bastila, obávané vězení a symbol absolutistické autority krále. V mohutné stavbě, opředené mnoha tajemstvími a legendami, nikdy nebyvalo moc vězňů, dokonce existovaly i plány na její stržení. V době povstání jich tu každopádně sedělo 7, a to poměrně bezvýznamných. Útok na pevnost nebyl zcela blesk z čistého nebe. Už několik předcházejících dní se v Paříži neslo v duchu nepokojů, kvůli kterým byla například uzavřena divadla. Zběsilý dav připravil o život guvernéra Bastily a dalšího důstojníka. Jejich hlavy napíchli na píky a tuto hrůznou podívanou předváděli v ulicích.

Královna, král i celý dvůr strávili 14. července v nevědomosti o dramatických událostech v hlavním městě. Není důvod pochybovat, že se Marie Antoinetta stejně jako vždy věnovala dětem a v deníku jeho manžela můžeme číst pro tento den Rien (v překladu „nic“ u krále znamenalo, že určitý den nevyjel na lov). Ludvík XVI. už se chystal do postele, když mu zprávu o útoku přinesl vévoda de Liancourt. Král se otázal: „Je to vzpoura?“ Vévoda opáčil: „Ne, sire, je to revoluce!“

Z Bastily nezbylo nic než povalující se kameny. Jejich úlomky Pařížané zasazovali do šperků coby symbol svobody a rozmohly se i brože ve tvaru majestátních věží pevnosti. Na druhý den poté, co krále už v noční košili zastihl vévoda de Liancorut, se ve Versailles rozběhla debata, kdo ode dvora by se měl uchýlit do emigrace. Odjezd byl doporučován Polignacovým, rodně, která měla ve Versailles poměrně zásadní vliv. Jolanda de Polignac byla favoritkou a blízkou přítelkyní královny, díky čemuž ji Marie Antoinetta ustanovila hlavní guvernankou svých dětí. Ze stejného důvodu se však nevole lidu obracela i vůči vévodkyni. Nyní se ale odjet zdráhala, přičemž se jí královna, trnouce o ni strachy, snažila přesvědčit slovy: „Děsím se všeho: ve jménu našeho přátelství, jed'te. Nyní nastal čas, kdy můžete uniknout zuřivosti mých nepřátel.“ Vévodkyni a její rodinu nakonec pomohl přemluvit král, kterému nezávisle na jeho manželce byla de Polignac rovněž velmi blízká. Do emigrace odešel i hrabě d'Artois, králův bratr, jehož zlé jazyky označovali za Antoinettina milence a jiní ho zase považovali za nejpohlednějšího z královské rodiny. Sám panovník s rodinou však zůstal – Marie Antoinetta považovala za svou povinnost zůstat po boku svého manžela a syna Ludvíka Karla neboli následníka trůnu po smrti jeho bratra.

Bastila v den útoku; vpravo dnešní Place de la Bastille, kde pevnost stávala

Odjezd Polignacových měl za důsledek, že se uvolnil post královské guvernanky. Ten zaplnila čtyřicetiletá Louise Élisabeth markýza de Tourzel, velmi zbožná a monarchii zcela oddaná vdova, jejíž manžel zemřel na lovu s Ludvíkem XVI. před třemi lety. Neposedný malý princ ji přejmenoval na „madame Přísnou“, měl ji však rád a naprosto zbožňoval její osmnáctiletou dceru Pauline. Obě dámy de Tourzel dlouho po revoluci sepsaly každá vlastní paměti, které slouží jako hodnotné zdroje ohledně soukromého života královské rodiny v průběhu revoluce. Marie Antoinetta nastupující vychovatelce předala dopis, jakousi zprávu o synově povaze. Jak píše britská historička Antoina Fraser, markýza se mohla dočíst o vlastnosti čtyř a půl letého následníka trůnu, kterou jeho matka považovala jako jeho hlavní chybu: má sklony k indiskrétnosti, bez obtíží zopakuje, co zaslechne a bez zjevného úmyslu si vše ještě rád přikráší. Z tohoto důležitého dokumentu pro naše pochopení povahy Ludvíka Karla můžeme zjistit také, že nesnáší dobře hlasité zvuky a děsí ho štěkot psů. Na druhou stranu královna zdůrazňuje, že je její syn velmi oddaný své starší sestře Marii Tereze – když třeba dostane dárek, požaduje ten stejný i pro ni. A v neposlední řadě markýze dodává, aby se neupnula jen na mužského dědice, ale nepřehlížela právě ani madame Royale².

Antonia Fraser se dále zmiňuje o tom, že dobytím Bastily začalo ve Versailles hrůzostrašné léto. Ještě aby ne, snad ani nemusíme psát, že revoluce postupovala dál mílovými kroky. V Národním shromáždění se diskutovalo o omezení královny moci a 3. srpna byla oficiálně uzákoněna Deklarace práv člověka a občana markýze La Fayette, který sehrál roli už při zakládání

² madame Royale – titul užívaný nejstarší dcerou krále, proslavený právě Marií Terezou, která jej užívala od určitého věku; předtím se jí říkalo La Fille du Roi (doslovně „dcera krále“)

USA. Avšak krize, alespoň z pohledu absolutní monarchie, se neodehrávaly jen v základech státu, ale i v životech obyčejných lidí. Kdysi jsme už zmiňovali, že problémy s dovážkami chleba se objevovaly už v době, kdy ještě vládl Ludvík XV. a Marie Antoinetta byla „jen“ malou roztomilou dauphine, které lid provolával slávu. Po celé léto sužovaly různé oblasti Francie rolnické bouře a přímo ve Versailles se jedny takové nepokoje odehrály 13. září. Dav tehdy málem pověsil jednoho pekaře, který údajně prodával lepší pecny bohatším. 1. října se ve královském sídle konala hostina na počest jednoho královského pluku, kam se královský pár nejdříve zdráhal přijít, avšak nakonec se nechal přesvědčit. Pomlouvačné plátky však tuto událost překroutili na „orgie“, kdy se údajně pošlapávala trikolora coby symbol revoluce. Není divu, že když tisk pomohl hostinu vykreslit jako útok na nový národní řád, spustila se lavina.

O 4 dny později, v pondělí 5. října, královna trávil den v Malém Trianonu. V tu dobu ve Versailles znovu pobýval hrabě Fersen, takže je možné i to, že Marii Antoinettu navštívil. Král vyjel na lov do lesů u Meudonu, kde o pár měsíců dříve skončil jeho prvorozený syn, jenže zhruba před třetí hodinou odpoledne se musel vrátit. Dostal zprávu o mohutném davu rozlícených trhovkyň, které se v 10 hodin vydaly z Paříže směrem na královské sídlo. Chtěly panovníka požádat o obilí a mouku pro své rodiny a zároveň ho donutit k souhlasu ke změnám, které by zaručily ústavní omezení jeho moci a kterým se Ludvík doposud bránil. Král spěchal natolik, že Grande Avenue vedoucí k zámku proletěl cvalem. Opět se otevřela debata, zda by se královská rodina neměla dát na útěk, minimálně alespoň královna s dětmi. Marie Antoinetta však stanula stejný postoj jako v červenci a trvala na tom, že zůstane po boku svého muže. Do Versailles se

vydal i markýz La Fayette, který velel národní gardě, neboli nové revoluční podobě bývalé francouzské gardy, aby zajistil bezpečí.

Zatímco všichni váhali, co tedy budou dělat, přicházely kolem čtvrté hodiny k zámku první ženy a mezi pátou a šestou se nahruly ty největší davy (připomeňme si, že versailleský zámek byl stále otevřený a vejít mohl kdokoliv, podle starého práva o nároku poddaných kdykoliv vidět svého krále, o kterém jsme si dřív říkali³). Když už se chudě oděné trhovkyně prodraly až do králových předpokojů, Ludvík neochotně připustil, že se setká s jednou zástupkyní davu. Ta přednesla plamenný proslov o hladovění lidí a potřebě chleba. Marie Tereza, tehdy desetiletá madame Royale, nikdy nezapomněla na pohled na téměř nahé ženy. Od narození ji drželi ve zlaté kleci Versailles a skutečný obraz chudoby viděla poprvé, navíc v poměrně drsné podobě. Její otec nakonec souhlasil s uvolněním dvou sýpek a nakonec – dost rozčileně – podepsal i předběžné dekrety týkající se ústavy, ve snaze uklidnit situaci. Situaci, kde se hubaté ženy nebránily pořvávat na královnu hrubé nadávky, přísah o useknutí její hlavy nevyjímaje.

Kolem půlnoci po La Fayetteově odchodu zavládl napjatý klid. Marie Antoinetta se odmítla nastěhovat do manželských komnat, aby jeho – a děti – v případě nebezpečí neohrozila.

Místo toho ve dvě hodiny řekla služebným, ať jdou spát, a sama udělala totéž. Guvernantka markýza de Tourzel dostala úkolem spát v pokoji Ludvíka Karla a v případě potřeby ho dovést ke králi. Právě vyprávění dauphinovy guvernantky z první ruky je nejdůvěryhodnějším zdrojem o nadcházejících

³ Vzpomeňme si na svědectví šokovaných zahraničních pozorovatelů, kteří viděli, že se „lůza“ tlačí skoro až do králových komnat.

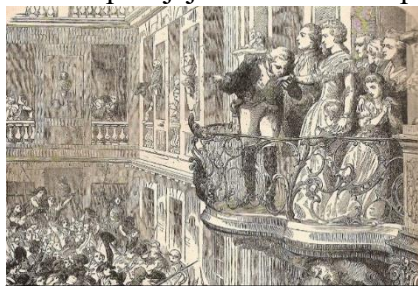
událostech, které zcela zamávaly životem dvora – události, v důsledku kterých už Marie Antoinetta nikdy neviděla Versailles.

Zlaté ručičky palácových hodin zrovna doputovaly na čtyřku, když začal útok. Jedna z královniných služebných, paní Auguiéová, která nemohla i přes královnin příkaz usnout, si pamatovala na výkřiky a jekot linoucí se z nádvoří, jak později vyprávěla paní Campanové. Když přešla ke dveřím, které z královnina předpokoje ústily do strážní místnosti, setkala se se strážcem zborceným krví. „Zachraňte královnu, madame, chtějí ji zavraždit!“ zaslechla ještě, než se kvapem vracela pro Marii Antoinettu. Zatímco se dav nezadržitelně blížil a zanechal za sebou už dva mrtvé obránce paláce, služebné ji v panice urychleně oblékly a po tajném schodišti se vydaly do králových komnat⁴. Sotva, co se za nimi zavřely dveře, vtrhl ječící dav do královniny komnaty a její přepychovou postel propíchal svými bodáky.

Královská rodina se tak sešla v Ludvíkových komnatách. Královna navenek prokazovala svůj další povahový rys, o kterém ještě bude řeč, a to velkou odvahu, přestože uvnitř ji vysilovala hrůza. Pauline de Tourzel nikdy nezapomněla na její uklidňující slova: „Nebojte se, Pauline.“ Dav, mávající nad hlavou hořícími loučemi, nicméně žádal o vystoupení královského páru na balkoně nad nádvořím, a tentokrát bez dětí – to aby královna nemohla ukázat svou roli milující matky. „Do Paříže!“ znělo z nádvoří, tedy kromě hrubých nadávek na adresu královny. Na obzor už se kradlo slunce a před Ludvíkem a Marií

⁴ Jedná se o úplně stejné skryté schodiště, které kdysi zbudovali Ludvíku XVI., aby při svých nervózních manželských návštěvách unikl zvědavým pohledům dvořanů.

Antoinettou stálo rozhodnutí. Podlehnu rozběsněné hordě hrozící pod jejich nohama a opustí svůj domov, anebo vystaví

královská rodina na balkoně Versailles

své děti a sebe nebezpečí a zůstanou?

A jaké rozhodnutí nakonec padlo, je už nejspíš jasné: 6. října ve dvanáct třicet z bran zámku vyjel podivuhodný průvod směrem na Paříž. Král si nemyslel, že

to je napařád. Když kočár s hrůzou ochromenými pasažéry míjel zámek Montreuil, který daroval své sestře madame Alžbětě, všiml si, jak Alžběta smutně hledí z okýnka. „Obdivujete svou citroníkovou alej?“ zeptal se zdvořile. Jeho sestra však byla realističtější: „Nikoliv, loučím se s Montreuil.“

V Tuileriích

„Jsme v pořádku, nedělejte si starosti,“ stálo v královnině dopise pro hraběte Mercyho, rakouského vyslance dlícího v Bruselu, datovaného 7. října. Pořádné překvapení bylo rozhodně připravené i pro kadeřníka Léonarda, který se minulé odpoledne dostavil do Versailles a našel tam královninu ložnici převrácenou vzhůru nohama. Po příjezdu do Paříže se procesí zastavilo u pařížské radnice a následně se vydalo do Tuilerijského paláce, nacházejícího se v bezprostředním sousedství Louvru. Palác kontrastoval s nablýskaným Versailles svou poměrnou zpustlostí – od vlády Ludvíka XV. prakticky nebyl využíván, až na to, že si tu královna nechala zřídit malý přechodný byt pro případ noční návštěvy Paříže. Nežilo tu víc než přibližně 120 služebníků, kteří využili opomenutí paláce a začali si tam stěhovat vlastní rodiny – všichni tito lidé byli při příjezdu královské rodiny vyhozeni. Tmavé místnosti

nepůsobily zrovna hostinně a jak se nic vlivem bryskního vývoje událostí nestihlo nachystat, Ludvík Karel byl nucen přespát v místnosti zaskládané nábytkem. „Všechno je tu ošklivé, maminko,“ řekl Marii Antoinettě před markýzou de Tourzel, která celou noc věrně proseděla na jeho posteli. Maminka ho ale pokárala, že když to stačilo Ludvíku XIV., zvládnou to i oni: „Nesmíme být náročnější než on.“

Tuilerijský palác kolem roku 1820; vyhořel při nepokojích v roce 1871 a později byl stržen, čímž se otevřel pohled na Louvre z bývalých zahrad paláce – tedy na nádvoří kdysi Tuilerijským palácem uzavřené a kde byla v roce 1989 vztyčena slavná skleněná pyramida.

Tuilerijský palác kolem roku 1820; vyhořel při nepokojích v roce 1871 a později byl stržen, čímž se otevřel pohled na Louvre z bývalých zahrad paláce – tedy na nádvoří kdysi Tuilerijským palácem uzavřené a kde byla v roce 1989 vztyčena slavná skleněná pyramida.

Před příjezdem královské rodiny do Tuilerijského paláce tam už čekala další postava, která cestovala v podivném procesí z Versailles: Axel von Fersen. Je až k údivu, že až na krátkou zmínku na přelomu prvních dvou článků jsme tohoto klíčového muže v životě Marie Antoinetty takřka opomenuli. Tehdy ještě dauphine a charismatický švédský hrabě se poprvé setkali na

plese v roce 1774, když jim oběma bylo 18 let. Fersen na princeznu, se kterou stihl prohodit jen pár slov, aniž by tušil, o koho se jedná, téměř hned zase zapomněl. O několik let později se znovu setkali a tehdy už královna ho zdravila se slovy: „Ale vždyť to je přeci starý známý!“ Hrabě se brzy zařadil do královnina nejužšího kruhu přátel, sestávající hlavně z kroužku kolem Polignacových. A zatímco pamflety královnu obviňovaly z pletek s hrabětem d'Artois, či s vévodkyní de Polignac a kněžnou de Lamballe, Fersenovo jméno v nich nikdy nepadlo – ačkoliv pouze s ním by měli pisálkové ohledně mileneckých vztahů pravdu. Královnin jediný milenec představoval ideál okouzlujícího kavalíra, údajně vypadal jako románový hrdina – o dámskou pozornost tak nikdy neměl nouzi a nemůžeme z něj dělat svatouška, jelikož královně nebyl tak zcela věrný, minimálně co se romantiky týče. Na druhou stranu, když došlo na lámání chleba, stál vždy po jejím boku a neopustil ji až do samotného konce. Nyní konkrétně Fersen prodal dům ve Versailles a přesídlil do Paříže, aby byl královně nablízku.

Život v Tuileriích se nerovnal tak úplně vězení – vrátil se do určitých podivných normálních kolejí, ačkoliv se děsivé vzpomínky na 6. října stále vracely. „Musíme zapomenout, jak jsme se sem dostali,“ napsala královna Mercymu do Bruselu. Ke dvoru zároveň pořád patřilo tak 150 osob. Z Versailles byla převezena část nábytku a jelikož královský dvůr dostával od státu stále poměrně vysokou rentu, zároveň byl objednán nový. Ve službách královny zůstal i kadeřník Léonard a Rose Bertinová, i když v této době účetní kniha vykazuje platby spíše za úpravy a přešívání za třetinovou

Axel von Fersen, cca 1793

cenu v porovnání s tou dřívější. Pauline de Tourzel král vyučoval kulečnick, později ve stáří vzpomínala, že to díky němu stále poráží své děti. Dvakrát týdně se konaly rodinné večeře, na které přijížděli ze svého Lucemburského paláce hrabě a hraběnka z Provence. Skoro pětiletý Ludvík Karel rád dováděl v zahradě, což přinášelo radost jeho vychovatelce, protože to prospívalo jeho zdraví. Hodiny si dovedl hrát s Pauline a často se stávalo, že u toho byl pozorován Pařížany. Jednou se například dal do rozdávání květin jistým návštěvníkům z Bretaně a když mu okvětní lístky došly, začal je trhat napůl, aby se na každého dostalo. Marie Antoinetta se účastnila různých charitativních akcí, přičemž ji při procházkách občas kočár úmyslně postříkal blátem, Ludvík XVI. jezdil na lovy.

Tvrdit, že se nic nezměnilo, by však bylo odvážné. Král byl revolucionáři držen v šachu. Národní shromáždění velmi pomalu prosazovalo novou ústavu a bylo čím dál víc jasné, že dojde k omezení panovnické moci, přestože se král se v únoru 1790 označil za „hlavního vůdce revoluce“, čímž rozčílil členy královské rodiny v exilu. Hrabě d'Artois a další, kteří uprchli při pádu Bastily a chvatně postupující situaci ve Francii tak vnímali zkresleně, považovali jako řešení občanskou válku a u dvora se nemohli zbavit podezření, že ji exulanti vyprovokují. Jak vyplývá z korespondence Marie Antoinetty, již v této době přes kurýry rozesílala víc než dost, tato hrozba ji nezanechávala vůbec klidnou. Pomyšlení na útěk tak nebylo tak zcela zapomenuto, a v té době by ještě byl poměrně snadno proveditelný – Ludvík skoro každý den jezdil na koni, rodina se na léto přemístila do Saint Cloud, jiné královské rezidence. Hrabě Fersen byl jedním z nejviditelnějších podporovatelů útěku. Na královnině postoji, že za každou cenu zůstane po boku krále, se od pádu Bastily nic nezměnilo. Ludvík však stále váhal

– jak u něj bylo vždy běžné – a revoluce Tuilerijský palác postupně měnila na jakési akvárium. Marie Antoinetta, která se na základě korespondence Mercymu i císaři spoléhala na pomoc Rakouska, se k možnosti útěku stále více klonila. Když navíc na veřejnosti zvedl vlnu nevole odjezd velmi konzervativních tet Ludvíka XVI. (Les Tantes zmiňované v minulém článku), důvodů objektivně přibývalo.

Na Varennes!

Ještě ani neskončil rok 1790, když před domem Axela von Fersena zastavil velký cestovní kočár zaplacený z jeho vlastních peněz. Říkalo se mu berlina a byl vybavený na nekonečné cesty po Evropě, které tehdy trvaly celé týdny až měsíce – něco jako obdoba moderního karavanu. Hrabě Fersen berlínu objednal naoko na jméno jisté „baronky de Korff“, francouzsko-ruské šlechtičny, která ji měla využít na svou cestu do Ruska. Marie Antoinetta poslala své sestře do Bruselu⁵ jako zastírací manévř předmět zvaný nécessaire – kombinaci piknikového koše s toaletním kufríkem, jehož hmotnost při přenášení dá ledaskomu zabrat – francouzská královna nakonec nebyla zvyklá si podobné věci nosit sama. „S nadšením přivítám, budete-li ho užívat, neboť mám sama jeden úplně stejný,“ napsala Marie Antoinetta. Oba kufríky se dodnes dochovaly.

Během jara roku 1791 osnoval královský pár spolu s jim nakloněnými vojevůdci, v čele s markýzem de Bouillé, plán útěku. Přejet hranice Ludvík považoval za nepřijatelné – viděl to jako spouštěč oné obávané občanské války. Mezi zvažované cíle

⁵ Belgie neboli tehdy Rakouské Nizozemí, byla v té době država Habsburků – jak už vyplývá z jeho názvu – a sestra francouzské královny Marie Kristýny v něm sloužila společně s manželem jako místodržící.

úteku patřily například Méty kousek od habsburské říše – Marie Antoinetta, stále se spoléhající na rakouskou pomoc, navrhla, že by se do blízkosti Mét mohla přesunout část rakouské armády. Město bylo ale dost ovlivněné revolucí, tudíž nakonec zvítězilo Montmédy kousek od belgických hranic⁵.

Rakousko se v odpovědích na žádosti královny o podporu však stále kroutilo, Mercyho nevyjímaje – v dubnu 1791 se královna v dopise výslovně ptá, zda mohou počítat s jejich pomocí, ano, nebo ne? V každém případě Fersen i de Bouillé propagovali přímou cestu do Montmédy přes Remeš – král však v obavě, že by ho kvůli korunovaci, která se tam před dlouhou dobu konala, mohl někdo poznat, stanovil jinou trasu – přes Châlons-sur-Marnes, Saint Ménéhould a malé městečko Varennes-en-Argonne a odtud do Montmédy, kde měl čekat markýz de Bouillé s plukem. Další vojsko bylo svěřeno zbrklému, avšak králi zcela oddanému vévodovi de Choiseul, o němž si však Fersen myslel, že „má sklony k příliš chaotickému jednání.“

Datum odjezdu se několikrát změnilo, nakonec se však ustálilo na úterý 21. června 1791. Osazenstvo berlíny, kam se

vešlo až 6 lidí, měl tvořit panovnický pár se dvěma dětmi, králova sestra madame Alžběta a guvernantka markýza de Tourzel.

Zcela pochopitelně cestovali inkognito – markýza se

vydávala za onu baronku de Korff a v kočáře místo Marie Antoinetty, Ludvíka XVI. a madame Alžběty jela služka paní Rochetová, komorník Durand a chůva dětí Rosalie, přičemž

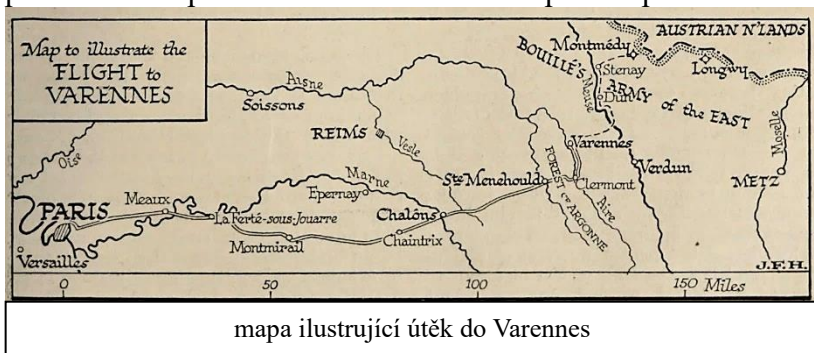

cestovní kočár zvaný berlina použitý na útěk královské rodiny; kresba z roku 1885

Ludvík Karel byl převlečený za holčičku. Místo na kozlíku obsadil sám věrný Fersen – původně počítal s tím, že odřídí celou cestu až do Montmédy, ale král mu to nedovolil. Dal snad král naprosto výjimečně najevo svou žárlivost zrovna v tento okamžik? Pravdu se nejspíš už nikdy nedozvíme, ale Antonia Fraser se k této verzi moc nekloní – Fersen přeci jen dostal tu nejriskantnější etapu cesty a to Paříž, kde hrozilo vysoké riziko odhalení. Během dne před utajovaným odjezdem si král naposledy promluvil s Fersenem a královna vzala v pět hodin děti na projížďku do dnes už neexistujících tivolských zahrad v Paříži a národní gardě oznámila, že mají s podobným výletem počítat i druhý den. Dvanáctileté Marii Tereze nařídila, že kdyby se jí nedařilo skrýt rozrušení, tak ať zkrátka tvrdí, že jí maminka vyplísnila. Šestiletý dauphin však o ničem nevěděl – moc dobře se vědělo o jeho upovídání. Na večeri ještě podle zvyklostí dorazili hrabě a hraběnka z Provence, králův bratr, které Ludvík zasvětil do plánu a nařídil jim rovněž útek. Kolem jedenácté se všichni dospělí odebrali spát.

Ráno 21. června královští komorníci roztahovali závěsy u postelí a jeden za druhým zjišťovali, že žádný z jejich pánů není ve svých komnatách. Bleskovou rychlostí se rozšířilo, co jim postupně došlo: utekli. U Tuilerií se kolem jedenácté dopoledne začal srocovat rozběsněný dav. Bylo nahlas přečteno Ludvíkovo prohlášení, v němž vysvětloval důvody svého útěku. V atmosféře urážek mířených proti němu a jeho ženě se necítil bezpečně, proto se rozhodl uchýlit se i s rodinou do bezpečí. A zatímco lidé u Tuilerijského paláce ničili jediný portrét panovníka, který zrovna našli, po cestách severovýchodní Francie drncala berlina s královskou rodinou v přestrojení. Měla drobné zpoždění, které nabrala už v Paříži. Večer před odjezdem Fersen na kozlíku přistavil zatím ještě jednodušší kočár

k Tuilerijskému paláci; berlina čekala až za městskými hradbami. Hrabě v obleku vozky si hvízdal a kouřil tabák pro větší věrohodnost. Jako první nastoupila markýza de Tourzel s dětmi. Protože Ludvíka Karla vytáhli z postele, okamžitě se zavrtal pod vychovatelčiny sukně a usnul. Nejdřív se mu vůbec nechtělo vstávat, ale Pauline de Tourzel ho přesvědčila, že se jedná o hru a že jde velet vojsku. Byl tak poměrně zmatený, když mu Pauline podala dívčí šaty, neboť měl cestovat v převlečení za holčičku. Když ho spatřila jeho sestra Marie Tereza, poznamenala, že její ospalý bráška vypadá skutečně jako děvčátko. Kvůli chlapečkovu úkrytu pod sukní markýzy na něj při nástupu do kočáru šlápla madame Alžběta, která se, následována svým bratrem, připojila jako další. Zpoždění způsobil králův stále dodržovaný obřad královského ukládání do postele, coucher. V této chvíli však už chyběla jenom královna. Objevila se krátce poté, i přestože se svým doprovodem, monsieurem de Maldenem, trochu zamotala mezi nádvořími. Po jejím nástupu Fersen práskl do koní a kolem půlnoci vyjel s kočárem do temných ulic Paříže. Kvůli opatrnosti neřídil přímou cestou k městským branám, ale zvolil klikatější nepřímou trasu. Samotnou berlínu už dovedl jenom k první takzvané poste, což byla stanice, které se nacházely podél hlavních cest a sloužily k přepřahání koní. Tehdy se Fersen kolem půl druhé rozloučil a podle králova předchozího rozhodnutí skupinku opustil.

mapa ilustrující útěk do Varennes

Jenže pak se na cestující začala lepit smůla. Poškodil se postroj a oprava byla nutná, což sice nebyla komplikace na tehdejších cestách vůbec vzácná, ale kvůli ní teď už zpoždění nabralo 2 hodiny. A tehdy ztratil hlavu zbrklý vévoda de Choiseul – jakkoliv byl oddaný králi, tak v tento moment už byl skoro přesvědčený o tom, že byla celá akce odvolána. Dal vyslat posly, kteří tento omyl šířili dalším jednotkám po cestě. Když se na místo srazu se Choiseulem, už kolem půl sedmé večer, přikodrcala berlina, celé její osazenstvo bylo v šoku, kam se jejich ochránci poděli. Nezbylo však nic než pokračovat, a tak skupinka postupně pokračovala dál do Saint Ménéhould. Tam bohužel došlo k osudnému nešťastnému okamžiku, kdy král na chvíli vystrčil hlavu z kočáru. Nešťastnému proto, jelikož v ten moment pojal podezření o jeho totožnosti jistý Drouet, pracovník poste v Saint-Ménéhould⁶ a zapálený revolucionář. Po okolí už se navíc začaly šířit pochybnosti o osazenstvu kočáru, protože čerstvé koně vždy doprovázeli štolbové z poste, kde byli zapůjčeni, aby se o ně postarali, až splní svůj úkol. Antonia Fraser píše, že je tak možné, že krále poznali už dříve po cestě, akorát byli zkrátka diskrétnější než Drouet. Jeho podezření však zatím nebylo jisté, proto královské berlíně dovolili odjet. O hodinu a půl později už se však postilion na rozkaz městského úřadu jal kočár stíhat.

Tak tedy nic netušící pronásledovaná skupina dorazila do Varennes-en-Argonne, maličkého městečka na řece Aiře. Přidal se další smolný faktor, a to ten, že majitelka aktuálně zapřažených koní trvala na jejich návratu do druhého dne kvůli sklizni. Vystala náhlá potřeba sehnat nové, jenže to se ve Varennes, které nemělo vlastní poste, ukázalo jako oříšek. Kvůli

⁶ Drouet bývá někdy nesprávně označován jako poštmistr; přesnější by bylo spíše označení postilion.

ústupu Choiseula se k nim nedonesla zpráva, že za Airou čekají dva důstojníci s další jednotkou, a hlavně s potřebnými koňmi. A tak v jedné části potemnělého města klepala králova skupinka na dveře a vojáci ze stejného důvodu vůbec netušili, co se jen kousek od nich děje. Mezitím se do městečka přihřtil i Drouet. Od svého kolegy postilionu po cestě se dozvěděl o osudných slovech „Na Varennes!“ Vzbudil rozruch v místní hospodě a zpravil o cestě berlíny místního starostu. „Váš pasažér je král,“ oznámil starosta postilionům doprovázející královský kočár. Dle králova deníku bylo jedenáct hodin večer. Starosta také nabídl královské rodině „pohostinství“ ve vlastním domě. Královna požádala o horkou vodu a čistá prostěradla pro děti a o víno pro všechny (kromě sebe). Poslední naději ještě představoval markýz de Bouillé se svou armádou, tomu už však nebylo dopřáno dostatek času. Asi v šest hodin ráno dorazili vyslanci Národního shromáždění, že se má král okamžitě vrátit do Paříže. Ludvík XVI. žádal o odložení odjezdu, avšak marně. Vyslanci se trochu necitlivě vecpali dovnitř berlíny, takže dámy musely vzít děti na klín. O půl osmé ráno se zklamaní uprchlíci vydali na mučivou cestu zpět. Markýz de Bouillé do Varennes dorazil o hodinu a půl později.

Blanchis par malheur

Nebude vůbec žádným překvapením, že po nezdařeném pokusu o útěk nastal o to potupnější návrat do hlavního města. Na krále a jeho rodinu se jak ze strany veřejnosti, tak od revolučních novinářů, snášely nemilosrdné vlny kritiky a urážek. Při Ludvíkových projevech si poslanci ani nehodlali sundat klobouky. Marie Antoinetta sňala čepec před paní Campanovou a královna vrchní komorná se nestačila divit jejím vlasům, které zcela zešedivěly. „Blanchis par malheur,“

odeslala jednu loknu kněžně de Lamballe, která emigrovala do Bruselu – „zbělené neštěstím“.

Během léta 1791 se královská autorita znovu a ještě víc otrásla v základech, pokud tedy ještě nějaké měla. 14. září byla ke králově depresi konečně oficiálně schválena ústava. O Marii Antoinettě coby králově manželce v ní ale nebyla ani zmínka. Strážní národní gardy se nezdráhali v její přítomnosti nosit klobouky a prozpěvovat si drzé popěvky. V této době, pro nově značně na moci omezeného panovníka složitě, se královna maximálně spoléhala na pomoc ze zahraničí. Sepisovala jeden dopis za druhým, a to nejen rakouskému císaři. Tlačila i na švédského krále nebo na španělské Bourbony. I markýza de Tourzel si všimla, že je královna často vzhůru až do noci a neustále něco sepisuje. Nejedno psaní odeslala i Fersenovi, se kterým se naposledy viděla na potemnělé poste, když se loučil a předával řízení berlíny. Neustále ho odrazovala od cesty do Paříže, kde podle ní bylo pro hraběte příliš nebezpečno. V jejich korespondenci se vyjímá spousta přeškrtnaných míst – psali něco, co by nikdo jiný neměl číst? I tak se Axel v únoru vydal z Bruselu do francouzského hlavního města s novým návrhem na útěk, navrženým švédským králem. Ludvík XVI. však veškeré nápady zavrhl. Prý už mockrát sliboval, že zůstane. Fersen tak aspoň s Marií Antoinettou zvládl strávit poslední chvíli – v noci před oficiálním setkáním i s králem. Netušil, že svou milovanou královnu tehdy vidí naposledy.

V dubnu 1792 došlo k další eskalaci. Král na zasedání Národního shromáždění naprosto prázdným hlasem pronesl vyhlášení války Rakousku – řešení, kterému se tak dlouho sám bránil a které naopak prosazovali francouzští emigranti z řad šlechty, jejichž cíl byl nastolit zpět absolutismus. Revoluce začínala všem tak nějak přerůstat přes hlavu – ti, kteří ji původně

iniciovali a podporovali spíše zavedení konstituční monarchie, začínali pociťovat úpadek popularity – například markýz La Fayette. Radikálních republikánů ve společnosti přibývalo. Král a královna s nelibostí sledovali, jak se v kalendáři blíží datum 20. června, výročí útoku do Varennes. Jejich předtucha byla bohužel správná – národní garda ten den do Tuilerií vpustila rozzuřený dav. Snad to bylo tím, že už to nebylo nic až tak nového, král v každém případě skoro ani nehnul brvou, když se k němu horda máchající píkami přivalila. Prý nechal jednoho z útočníků položit mu ruku na srdce – tep byl normální. Madame Alžběta se rozhodla předstírat, že to ona je královna, zatímco skutečná Marie Antoinetta se krčila v úkrytu s dětmi. V jednu chvíli křičela „Zachraňte mého syna!“ – naštěstí se jim povedlo uprchnout tajným východem. Klid se podařilo nastolit až večer a později si celá královská rodina padla do náruče. Královna v dopise Mercymu popsala, že se jednalo o „násilí a zuřivost“ na straně jedné a o „slabost a netečnost“ na straně druhé – těch, kteří je měli chránit. Není divu, že alespoň podle paní Campanové se královna od tohoto zážitku upnula definitivně na zahraniční pomoc. Zároveň však prohlašovala, že intervence do francouzských vnitřních záležitostí je nepřipustná a věřila, že hlavním cílem Rakouska je osvobodit královskou rodinu, nikoliv využít rozkolení Francie k dobovačným tažením.

útok na Tuilerie (19. století)

V Tuileriích i v celé Paříži v létě panovala tíživá a podezřívavá atmosféra a královská rodina se ani neopovážila vycházet na procházky do zahrady kvůli obavám z útoku.

Francii se však ve válce zrovna nedařilo. Rakouská armáda postupovala a v oné atmosféře strachu působil manifest

rakouského velitele vévody brunšvického jako rozbuška. Stálo v něm, že pokud se kdokoliv pokusí ublížit královské rodině, pomsta bude zničení Paříže. Alias vměšování se do vnitřních záležitostí, proti kterému se královna vymezila. 10. srpna 1792 se opakovaly události z června, tentokrát ještě v hrozivější formě. Ječící dav opět vtrhl do Tuilerijského paláce. Královské rodině a dalším dvořanům, včetně markýzy de Tourzel, se podařilo utéct. Hodiny se tísnilo v zadýchané lóži Národního, teď už přejmenovaného na Zákonodárné shromáždění. Mnoho králových ochránců padlo a Tuilerie se staly neobyvatelnými. Vyvstala tak otázka, kam královskou rodinu přesunout. Dočasně zůstali ve starém nehostinném klášteře feuillantů, až o pár dní později bylo rozhodnuto: přestěhují se do Templu.

Ve věži

Pařížský Templ, jak napovídalo jeho jméno, bylo bývalé sídlo řádu templářů. Stál – dnes už po něm, podobně jako po Tuilerijském paláci, nenalezneme stopy – ve čtvrti Marais na pravém břehu Seiny. Skládal se z novějšího paláce ze 17. století, kde kdysi vystupoval malý Mozart a který dřív patřil hraběti d'Artois, a ze staré zatuhlé středověké pevnosti se dvěma věžemi. Marii Antoinettu pevnost vždy děsila – při návštěvě se snažila švagra přesvědčit, aby dal ponurou stavbu zbořit. Nejdřív se uvažovalo i o ubytování královské rodiny a dalších (madame Alžběty, dam de Tourzel, kněžny de Lamballe, dauphinova komorníka...) v paláci, nakonec se však naplnilo pár hodin staré proroctví Marie Antoinetty. „Uvidíte, že nás vsadí do věže, uvrhnou nás tam jako do vězení,“ řekla markýze de Tourzel 13. srpna, v den přesunu do Templu. Strážci ve Velké věži si libovali v drobných poniženích – například jeden z nich jim neustále vyfukoval kouř do tváří. Jednalo se už opravdu o „skutečné vězení“, jak se Marie Antoinetta obávala.

Velká věž v Templu, kde od srpna 1792 drželi královskou rodinu; vpravo nedokončený portrét královny z roku 1792 od malíře Kucharského.

Velká věž v Templu, kde od srpna 1792 drželi královskou rodinu; vpravo nedokončený portrét královny z roku 1792 od malíře Kucharského

Přesto v Templu nepanovaly až příliš nelidské podmínky. Přisun jídla byl stále štědrý a vězni mohli vycházet ven do zahrady. Král si oblíbil knihovnu, která čítala až pět tisíc svazků, a s nelibostí kroutil hlavou nad knihami osvícenců Voltaira a Rousseaua, již podle něj „přispěli k pádu Francie“. Podle vzpomínek Pauline de Tourzel oba rodiče vyučovali své děti – Ludvík XVI. například učil malého synka psát, matematiky se ujala madame Alžběta. Papíry s těmito pokusy se dochovaly a můžeme je vidět v Musée Carnavalet v Paříži. Marie Antoinetta se věnovala vyšívání tapiserií, které si nechala přivést z Tuilerii, a směla si u sebe nechat i pejska se jménem Mignon (v překladu „roztomilý“).

Uplynulo jen pár dní a rakouská armáda překročila hranice Francie. V důsledku pařížská Komuna, revoluční vedení

města, rozhodla o přestěhování několika členů doprovodu královské rodiny, prý za účelem výslechu. Markýza de Tourzel s dcerou Pauline byly vsazeny do věznice La Force, stejně jako kněžna de Lamballe. Těsně tak neunikly takzvaným zářijovým masakrům, neboli útokům na pařížské věznice s cílem osvobodit vězně. 2. září začalo pro obyvatele Templu poměrně obvykle – král zrovna pozoroval, jak venku bourají dům, když vtom ztuhl, jakmile uslyšel ránu z děla. Obavy ve věži nastaly hlavně kvůli uvězněným dámám. Markýzu de Tourzel s Pauline z věznice zachránil jakýsi tajemný Angličan. Kněžna de Lamballe, další lidem nenáviděná postava zásluhou pamfletů namířených proti královně, již je neprávem obviňovaly z lesbických vztahů, už však neměla takové štěstí. O den později ji vydali davu na ulici, který ji doslova roztrhal. Její hlavu a vnitřnosti napíchlí na píky a šli je předvést v hrůzoděsném procesí před Templ, odhodláni donutit Marii Antoinettu, aby svou „milenkou“ políbila na rty. Královnu stihli naštěstí včas odvést od oken, takže hrůzný výjev nespátřila, i tak proplakala celou noc.

Hlavním zdrojem informací byli pro uvězněnou rodinu křiklouni na ulici neboli vyvolávači zpráv – noviny dostávala k dispozici jen tehdy, pokud se Francii dařilo dobře na bitevním poli. Právě od nich se 21. září 1792 dozvěděli, že monarchii definitivně odzvonilo a byla ustanovena republika, kterou vedl Národní konvent. Právě sesazený král se stal Ludvíkem Kapetem, jelikož šlechtické tituly zrušili pochopitelně také. 22. září – alias 1. dne měsíce vendémiaire 1. roku nové éry, kalendář rovněž změnili – párala nynější Alžběta Kapetová korunky z monogramů na prádle bratra. Tomu se jeho nové jméno nelíbilo – Kapetovci ve Francii vládli jen do středověku, on sám byl Bourbonem. Na podobné starosti však nikomu nezbývala energie, neboť král byl na počátku října oddělen od

své rodiny. Vymohli si ústupek, že mohou alespoň společně jíst. Sebrali jim však psací potřeby a nůžky. Nitě při vyšívání musela královna s madame Alžbětou překusovat. 11. prosince 1792 bylo „Ludvíku Kapetovi“ přečteno prohlášení, podle kterého se měl dostavit k soudu za „zločiny spáchané proti Francii“. Někdejší král jenom poznamenal, že „Kapet“ je nepřesné. Mnohem krutější ale bylo následující nařízení: Ludvík se buď mohl během procesu vídat se svými dětmi, nebo zůstanou u své matky. Ludvík se rozhodl ustoupit mateřským citům své manželky. Kvůli tomu nesměl zbytek rodiny s otcem od nynějška nijak oficiálně komunikovat, výjimku tvořily jen 14. narozeniny Marie Terezy, kdy jí tatínek poslal jako dárek kalendář na rok 1793 – navštívit ho ale nesměla. Během vánočních svátků bývalý král sepsal svou závěť, nevěřil tomu, že by soud snad mohl vyhrát. Čistě na základě zákona by to nebylo zcela nemožné – aby ale konečně padla monarchie, musel zemřít i Ludvík XVI. A tak se také mělo stát. S těsným rozdílem jednoho hlasu odsoudil revoluční tribunál 16. ledna 1793 bývalého panovníka k smrti. Pro popravu hlasoval i bývalý vévoda Orleánský, králův bratranec, který nově přijal jméno Filip Égalité. O 4 dny později králi zprávu oznámili. Tehdy se Konvent výjimečně smiloval a povolil Ludvíkovi poslední setkání se svou rodinou. Všichni plakali, Ludvík hlavně proto, že musel opustit své blízké. Svému synovi nakázal, aby odpustil lidem, kteří zavraždili jeho otce a aby se nikdy nesnažil pomstít jeho smrt. Marie Antoinetta naléhala, aby tuto poslední noc strávili všichni pohromadě. Její manžel však odmítl, chtěl se připravit. Slíbil alespoň, že za nimi v osm ráno ještě naposledy přijde. „Proč ne v sedm?“ ptala se královna. Král tedy řekl, že v sedm. Svůj slib už ale dodržet nemohl – až kolem půl jedenácté oznámilo obyvatelům Templu hlasité bubnování královu smrt.

Marie Antoinetta ztuhla, a kvílení pláčem dětí přerušila madame Alžběta slovy: „Ty zrůdy! Teď mají, co chtěly!“

Z lesku Versailles na bídu popraviště

Po Ludvíkově smrti Marie Antoinetta dlouhou dobu nenacházela slova a trápil ji hluboký žal. Nově oficiálně „vdova Kapetová“ odmítala cokoli sníst i vyjít ven do zahrad, protože cesta vedla kolem dveří do manželova pokoje. Museli jí tak dát lavičku na ochoz Velké věže, aby se vůbec někdy nadýchala čerstvého vzduchu. Její zdravotní stav se zhoršoval, objevovalo se u ní krvácení pravděpodobně gynekologického původu; nejvyšší pravděpodobností první stadium rakoviny dělohy. Bylo jí třicet sedm.

Na začátku července pak přišla další rána. Uprostřed noci dorazili do Templu vyslanci Koventu a oznámili jí, že jí odeberou syna. To se mělo stát na základě údajné lsti o únosu „mladého krále“, jak o něm někdy mluvili royalisté. Téměř osmiletý Ludvík Karel se s hlasitým pláčem vrhl do matčiny náruče a Marie Antoinetta ho hodinu odmítala pustit. Nepomohly ani výhružky zabitím. Až když začali vyhrožovat, že ublíží Marii Tereze, královna podlehla. Nenašla ani sílu chlapečka obléknout, musela to udělat madame Alžběta a jeho sestra. Marie Antoinetta mu zvládla jenom setřít slzy z tváří. Celý další měsíc strávila nešťastná matka tím, že se snažila syna aspoň na chvíli zhlédnout během jeho cesty na procházku. V noci zbytek rodiny často slyšel vzlyky Ludvíka linoucí se z míst, kde ho drželi. Nakonec byl svěřen do „převýchovy“ obuvníka Simona, který ho za pláč bil, tudíž po nějaké době brečet přestal.

O zhruba měsíc později spánek Marie Antoinetty opět vprostřed noci přerušili. Tentokrát jí oznamovali, že ji přesouvají

do věznice Conciergerie nacházející se na stejném ostrově jako slavná katedrála Notre Dame, hned vedle revolučního tribunálu v Justičním paláci. Bývalá královna si do uzlíku sbalila pár věcí, co měla, a nařídila Marii Tereze, aby ve všem poslouchala svou tetu. Po cestě dolů z věže se silně udeřila o poslední trám. Když se jí ptali, jestli je zraněná, odpověděla, že už žádnou bolest necítí. Oblečená v černém dorazila ve silně střeženém procesí do věznice. Žalářík ji přijal coby vězně č. 280, obviněného ze spiknutí proti Francii. Základní věci jako ložní prádlo a polštář jí obstarala žaláříkova manželka a jejich služka Rosalie Lamolièrová. Nabídla Marii Antoinettě pomoc u převlékání, ale ta, přímo podle Rosalie, laskavě odmítla a uložila se do postele. Ve své cele neměla absolutně žádné soukromí – vzdáleně se mu podobala jenom 120 centimetrů vysoká zástěna, za kterou se královna myla nebo oblékala, jinak byla neustále pod dohledem strážných. Do věznice měl navíc přístup kdokoliv; královna se tak musela vyrovnat s pohledy skrz dveře do cely, ať už lidé přicházeli ze soucitu či z jakési zvrácené zvědavosti. Díky této přístupnosti Conciergerie se objevilo ještě několik pokusů o záchranu Marie Antoinetty, z nichž nejslavnější je například takzvané Karafiátové spiknutí. Antonia Fraser doslova píše: „Obyčejní lidé se díky své bezvýznamnosti mohli dostat dovnitř, ale prakticky nemohli Marii Antoinettu dostat ven. Významní lidé se svými armádami a poklady měli daleko větší šanci na úspěch, ale neobjevil se ani náznak, že by se o něco takového pokoušeli.“ Historička má na mysli královniny rakouské příbuzné, ty, na jejichž pomoc kdysi tak spoléhala. Hraběte Fersena, stále zůstávajícího v Bruselu, doháněla netečnost Rakušanů k šílenství. Navrhoval třeba i odvážný plán vzít hrstku vojáků a královnu z věznice prostě unést – u rakouských velitelů ale narazil. Další královnin stoupenec v Bruselu, hrabě La

Marck, prostřednictvím dopisů naléhal do Vídně; nic se však nestalo.

Marie Antoinetta ve vězení nacházela útěchu ve víře – z kdysi lehkovážné dívky se stala velmi nábožensky založená žena. Svých pár zbylých předmětů schovávala v lepenkové

krabici, kterou jí obstarala Rosalie Lamolièrová. Podle ní královna krabici přijala s takovým nadšením, jako by se jednalo o vzácný obraz. Shovívaví žalárnici jí zapůjčili knihy, třeba Cesty kapitána Cooka, kterými si bývalá královna krátila čas. Šití jí však nedovolili, a tak začala vytahovat nitě ze staré tapety a splétala z nich stuhy.

Jakobínská diktatura ustanovila nový Výbor pro veřejné blaho. V září před ním přednesl odhodlaný zastánce revoluce Hébert plamenný proslov, ve kterém volal po popravě „vdovy Kapetové“. „Slíbil jsem Antoinettinu hlavu; jestli ji nedostanu, půjdu a sám ji utnu.“ Nebyl jediný, kdo si přál královnu zničit, k tomu bylo potřeba například zadupat do země její pověst dobrosrdečné matky. Ludvíka Karla donutili souhlasit s falešným obviněním, že byl matkou pohlavně zneužíván⁷. Nenapomáhala ani skutečnost, že revoluce byla obecně zaujatá proti ženám, považovala je za podřadné bytosti. S královnou manželkou tak jednali o poznání krutěji než s Ludvíkem

pařížská Conciergerie, kde byla poslední měsíce svého života vězněna Marie Antoinetta

⁷ Vzpomeňme si na Ludvíkův neblahý povahový rys, který popisovala jeho matka v dopise markýze de Tourzel: snadno zopakuje, co slyšel. Navíc, jak později u soudu královna konstatovala, „je snadné přimět osmileté dítě říkat, co chcete“.

samotným – nedostala dostatečný čas na to se poradit s právníky. Společně s nimi královna žádala o odklad procesu, aby mohli advokáti prostudovat potřebné dokumenty, ale nebylo jí to umožněno. 13. října tak začal soudní proces s bývalou královnou Francie. Taková událost přitáhla mnohé zvědavce – plná soudní síň mohla však místo té někdejší zářivé panovnice spatřit vyhublou bledou ženu v jednoduchých bílých šatech. Povolili jí posadit se do křesla, přestože hubaté trhovkyně pokřikovaly, že

by „Kapetova ženská“ měla zůstat stát, aby na ni pořádně viděly. Nebylo to ani tak ze soucitu, spíš, aby vězenkyně v průběhu dlouhého výslechu neomdlela a nevyvolala tak nežádoucí lítost. I přes žalostný zdravotní stav si královna

v průběhu dvou dnů, kdy ji od rána do pozdního večera bombardovali smyšlenými či překroucenými obviněními, zachovala kamennou tvář a jakkoliv její obvinění byla směšná, odpovídala na ně stále se stejným klidem. Tato statečnost ji opustila jenom ve chvíli, kdy ji očernili z incestního vztahu s jejím synem. Tehdy se proslaveně obrátila na „všechny přítomné matky“ a když jí připomněli, že na onu otázku neodpověděla, opáčila: „Jestliže jsem neodpověděla, pak je to proto, že sama příroda brání vyslovit se o takovém obvinění vzneseném proti matce.“ Na konci procesu, kdy ji před závěrečnou radou soudců odeslali do předpokoje, se dokonce i cítila dobře. Žádný konkrétní důkaz proti ní revoluční tribunál nezískal. Podle jejího právníka věřila v možnost trestu vyhnanství. I jiní zaslechli šepot v soudní síni jako: „Marie Antoinetta z toho vyvázne, odpovídala božsky.“ Tito lidé však s revolučním soudem neměli žádné zkušenosti, s procesy, kde byl výsledek předem daný. Jakmile královnu zavolali zpátky,

dozvěděla se, že je shledána vinnou ve všech ohledech. Žalobce požádal o trest smrti – bylo mu vyhověno. Královna ani na okamžik nedala najevo šok; stále si zachovala kamenný výraz, jevila se jako v transu a soudní síň opouštěla důstojně se vztyčenou hlavou. Byly čtyři hodiny ráno a na dvoře ji jen tak tak zachránili před uklouznutím.

Ve 4:30 ráno Marii Antoinettě oficiálně povolili psací potřeby. Poslední dopis adresovala madame Alžbětě. „Právě mě odsoudili k smrti. Nikoli ke smrti ponižující, jež je vyhrazená zločincům, ale k opětovnému shledání s vaším bratrem, neboť jsem nevinná jako on.“ Loučila se i se svými dětmi a přáteli – nejmenovala konkrétní. V sedm ráno se přišla Rosalie Lamolièrová, která po oznámení verdiktu několik hodin tiše plakala ve svém pokoji, nesměle zeptat, jestli chce královna něco k snědku. Královna souhlasila jen proto, že Rosalie už měla bujon připravený v troubě. Nepovolili jí si vzít černé šaty, aby nevzbuzovala soucit jako vdova – musela se převléknout do bílých. Strážné požádala o chvilku soukromí, jenže ti opáčili, že z ní prý nemají spustit oči. Dorazil kat Charles Sanson a královně ostříhal její jemné zbělané vlasy. Spoutali jí ruce za zády (jejímu manželovi, jak namítla, nechali ruce volné) a odvedli k popravčí káře. Automaticky nastupovala po směru jízdy, jak byla jako královna zvyklá, ale posadili ji v protisměru. Když se Marie Antoinetta při trhnutí káry při rozjezdu převážila a málem skácela k zemi, vysmáli se jí: „Tady nejsou žádné měkké polštáře jako v Trianonu.“ Jakási žena na popravčí káru po cestě plivla.

I na smrt bývalá královna stoupala vznešeně. Lehce našlapovala s hlavou vztyčenou a s rukama za zády – zastavila

se jenom na chvíli, aby se omluvila Sansonovi, jemuž šlápla na nohu. Ostří gilotiny zasvištělo vzduchem a čistě odťala Antoinettinu hlavu, kterou tolik vyžadoval Hébert a kterou předvedli jásajícím divákům. Byla středa 16. října 1793 ve čtvrt na jednu odpoledne.

Jak to bylo dál?

Královnino tělo odvezli zhruba o 800 m od popraviště na náměstí Revoluce (dnešní náměstí Svornosti) na hřbitov u kostela Madelaine. Ještě předtím, než ji pohřbili do hromadného hrobu, stihla budoucí madame Tussaud vytvořit z vosku model její hlavy – takový hrůzný úkol jí nezdali revolucionáři poprvé, ani naposled. Po restauraci monarchie byl královský pár v roce 1815 konečně důstojně pohřben do katedrály Saint-Denis, tradičnímu místu odpočinku francouzských králů. Ludvíka XVI. s Marií Antoinettou tam připomínají vzpomínkové mramorové sochy. Dohledat po revoluci ostatky madame Alžběty a Ludvíka Karla bylo bohužel neúspěšné. Alžbětu postihl stejný osud jako jejího bratra a švagrovou a v květnu 1794 byla popravena. Malý Ludvík zemřel za dodnes nevyjasněných okolností ve vězení, kdy ho jednak týral jeho „poručník“ Simon, jednak neměl zajištěny ani základní životní podmínky. V roce 1795 po jeho smrti v deseti letech zachránil lékař při pitvě alespoň jeho srdce, které je dnes uloženo v bazilice Saint-Denis stejně jako těla jeho rodičů.

model hlavy Marie Antoinetty od madame Tussaud

Z královské rodiny uvězněné v Templu revoluci přežila jen Marie Tereza – u ní se podařila výměna válečných zajatců a dostala se tak do Rakouska. O nějakou dobu později se

ve Vídni dokonce setkala i s hrabětem Fersenem. Axel byl ale zklamaný, že se dcera podobá spíše otci a po vznešenosti Marie Antoinetty v její dceři moc nezbylo. Po obnovení monarchie a v průběhu další revoluce se Marie Tereza stala na 20 minut francouzskou královnou, provdaná za vévodu z Angoûleme, svého bratrance a syna hraběte d'Artois. Ona sama děti neměla, tudíž žádní přímí potomci královny dnes nežijí. Po revoluci se objevili různí lidé vydávající se za „ztraceného dauphina“, avšak všechna tato jejich tvrzení byla vyvrácena.

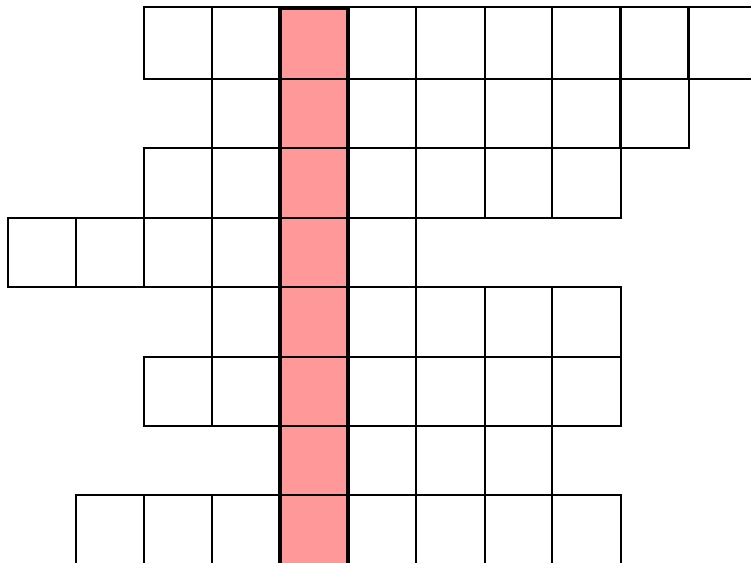
Dne 20. října, čtyři dny po popravě, doputovala zpráva o královnině smrti do Bruselu k hraběti Fersenovi. Axel ztuhl. Smrt Marie Antoinetty, kterou tak zbožňoval, hořce oplakal a až do konce života si připomínal ženu, kterou mu nemohla žádná jiná nahradit. Axel byl později nespravedlivě viněn z otravy švédského korunního prince, kvůli čemuž byl těžce zraněn rozzuřeným davem a na následky poranění zemřel. Nakonec ho tak postihl osud, o němž měl vždycky takový strach, aby nezastihl jeho milovanou královnu. Královnu, pro niž by obětoval život a princeznu, jejíž osud začal na císařskou dceru 18. století vlastně poměrně obvykle – jen ten tragický konec z Marie Antoinetty udělal jednu z nejslavnějších postav francouzské historie.

Karolína Přibyllová, O7.A

(zdroje: Antonia Fraser – Marie Antoinetta, Evelyn Farr – Marie Antoinetta a hrabě Axel Fersen; příběh tajné lásky; obrázky: paristopten.com, Britannica, chateauversailles. Wikimedia Commons, Bridgeman Images, cestujlevne.com)

Luštění

Křížovka

1. hormon, který reguluje spánek a bdělost
2. skladatel Lišky Bystroušky: Leoš
3. francouzský malíř, „otec moderního umění“: Paul
4. „Rak“ (znamení zvěrokruhu) anglicky
5. synonymum pro „nebe“
6. číselná soustava, ve které pracují počítače
7. země na Středním Východě, dříve známá jako Persie
8. jeden ze dvou monosacharidů v cukru (sacharóze)

Tajenka: opera Gioacchina Rossa – _____ sevillský

Poznámka: výraz je také archaickým označením pro někoho jako holič

Karolína Příbylová, O7.A

Řešení:

(1. melatonin, 2. Janáček, 3. Cézanne, 4. cancer, 5. obloha, 6. binární, 7. Írán, 8. fruktóza; tajenka: lizebník)

Šéfredaktorka

Karolína Příbylová

Redaktoři

Julie Kolářová

Viktorie Skalická

Aneta Maráková

Marie Nguyen

Editor

Robin Šubert

Obálka

Hana Kacafírková

Julie Zimová

Āaví tě psát? Chtěl/a by sis vyzkoušet práci novináře? Redakce školního časopisu Wolkroviny neustále přijímá nové členy. Přidej se do našeho týmu a začni psát hned teď!